

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Pracovní zkušenosti obyvatel Domova na půl cesty Maják

Petra Dvořáková, DiS.

Katedra: Pastorační a sociální práce
Vedoucí práce PhDr. Hana Pazlarová, Ph.D.
Studijní program Sociální práce (B7508)
Studijní obor Pastorační a sociální práce

Praha 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou bakalářskou práci s názvem Pracovní zkušenosti obyvatel Domova na půl cesty Maják napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 10. května 2019

Petra Dvořáková

DVOŘÁKOVÁ, Petra. *Pracovní zkušenosti obyvatel Domova na půl cesty Maják*. Praha, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je zmapovat pracovní zkušenosti obyvatel Domova na půl cesty Maják. Práce se zaměřuje na charakteristiku sociální služby domů na půl cesty a konkrétně pak na Domov na půl cesty Maják. V další části je popsána cílová skupina klientů domů na půl cesty a jsou zde uvedena témata deprivace, attachmentu a traumatu. Následující kapitola se zaměřuje na téma práce, nezaměstnanosti a uvedené jsou také s tím spojené zkušenosti z Domova na půl cesty Maják. Poslední část mapuje pomocí rozhovorů s klienty Domova na půl cesty Maják jejich pracovní zkušenosti. Ke každému respondentovi jsou uvedeny základní informace, je zde popsána metodologie šetření. Rozhovory se zaměřují na současnou práci, na první pracovní zkušenosti a na konkrétní pomoc při hledání práce. Další témata rozhovoru jsou vzpomínky spojené s prací, vztahy na pracovišti, přínos práce pro život i její negativní vlivy. Jako poslední oblast rozhovoru jsou uvedeny rady mladým lidem opouštějícím ústavní zařízení, jak uspět při hledání pracovního zařazení.

Klíčová slova

dům na půl cesty, deprivace, attachment, trauma a posttraumatická stresová porucha, práce, nezaměstnanost

Work experience of inhabitants of the Halfway House Maják

Summary

The aim of this thesis is to survey work experience of inhabitants of the Halfway House Maják. The paper focuses on characteristics of social work of halfway houses, the Halfway House Maják is then discussed in further detail. Target clients of halfway houses are described in the next part together with topics of deprivation, attachment and trauma. Next chapter focuses on topics such as work and unemployment, corresponding experience from the Halfway House Maják is further discussed. The last part surveys work experience of clients of the Halfway House Maják using the method of interviews. Each respondent is described by basic information and methodology of research is delineated in this part. The interviews concentrate on current work, first work experience and specific help with searching for a job. Other topics of the interviews are memories connected with work, relationships at work, benefits of work, and also it's negative influence. Last area covered in the interviews is advice about a successful inclusion at work given by the clients to people leaving institutions.

Keywords

halfway house, deprivation, attachment, trauma and posttraumatic stress disorder, work, unemployment

Poděkování

Zvláště děkuji paní PhDr. Haně Pazlarové, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a za trpělivý přístup.

Dále děkuji respondentům, kteří byli ochotni se zúčastnit rozhovorů.

Obsah

Úvod	8
1. Domy na půl cesty	10
1.1 Obecné informace	10
1.2 Domov na půl cesty Maják	11
2. Specifika mladých lidí po odchodu z ústavní péče.....	13
2.1 Deprivace	13
2.2 Attachment.....	16
2.3 Trauma a posttraumatická stresová porucha.....	18
2.4 Vývojové fáze cílové skupiny - adolescence a mladá dospělost	20
3. Práce a mladí lidé po odchodu z ústavní péče	24
3.1 Práce a klienti Majáku	24
3.2 Nástup do zaměstnání	26
3.3 Nezaměstnanost a klienti Majáku	27
3.4 Pracovníprávní kontext a klienti Majáku	29
3.5 Instituce a neziskové organizace.....	31
4. Výzkumná část	35
4.1 Cíl šetření.....	35
4.2 Metodologie	35
4.3 Etika šetření	36
4.4 Struktura rozhovoru	36
4.5 Popis vzorku (popis jednotlivých respondentů?).....	38
4.6 Vybraná zjištění	41
4.7 Diskuze	48
Závěr.....	52
Seznam literatury.....	54
Přílohy	57

Úvod

Ústavní výchova je forma náhradní péče pro děti, o které se nemohou nebo nechtějí starat jejich rodiče. Je méně žádanou alternativou oproti náhradní rodinné péči. Mladí lidé, kteří prožili svůj život nebo jeho část v ústavní péči, mívají často problémy se zařazením do společnosti.

Třetím rokem pracuji jako sociální pracovnice v Domově na půl cesty Maják, kde pomáháme mladým lidem po ústavní péči v jejich startu do dospělého života. Jedna z oblastí, kterou v Majáku řešíme s klienty nejčastěji, je práce. Mladí lidé po odchodu z ústavní péče často selhávají v zaměstnání. Důvody jsou různé, od nejistoty, strachu, psychických problémů, přes nezralost, výchovné problémy apod.

Cílem mé práce bude zmapovat pracovní zkušenosti obyvatel Domova na půl cesty Maják.

V teoretické části uvedu základní informace o domech na půl cesty a více se zaměřím na Domov na půl cesty Maják. Popíši cílovou skupinu klientů, kteří využívají tuto službu. V této souvislosti se zaměřím na vysvětlení pojmu deprivace a jejího vlivu na vývoj jedince. Dále popíši téma attachment, jak vzniká a jaké máme druhy attachmentu včetně jeho poruchy, která se u mladých lidí opouštějící ústavní zařízení vyskytuje velmi často. Klienti této cílové skupiny si obvykle prožili v dětství či dospívání určitý traumatický zážitek. Proto se zaměřuji na popsání traumatu a posttraumatické stresové poruchy. Do domů na půl cesty přicházejí mladí lidé od 18 do 26 let, což odpovídá vývojovému období mladé dospělosti. Vzhledem k jejich nevyrovnanému vývoji se často setkáváme s chováním, které odpovídá v určitých aspektech spíše období dospívání. Ve své práci proto uvedu charakteristiku obou těchto vývojových etap.

V další kapitole se budu věnovat definici práce, jaký má význam pro jedince a jaké máme zkušenosti ohledně zaměstnávání klientů Domova na půl cesty Maják. Zaměřím se na pojem nezaměstnanost a na konkrétní popis práce s nezaměstnanými klienty. V této kapitole uvedu i základní pracovněprávní

vztahy, stěžejní státní instituce v oblasti zaměstnanosti a především neziskové organizace, které nejčastěji pomáhají našim klientům s hledáním práce.

V praktické části budu mapovat pomocí rozhovorů s obyvateli jejich pracovní zkušenosti. Ke každému respondentovi uvedu základní informace. V rozhovorech se zaměřím na jejich současnou práci, na jejich předchozí pracovní zkušenosti a také na pracovní zkušenosti v době ústavní péče. Dále bych ráda zjistila, jaké jsou jejich vztahy na pracovišti, jak vnímají přínos práce pro svůj život a pro začlenění se do společnosti. Rozhovory budou zpracovány do jednotlivých témat. V diskuzi na konci práce vyjádřím své názory k této problematice.

1. Domy na půl cesty

Pro děti, které prožijí určitou část svého života v ústavní péči, existuje sociální služba zvaná domy na půl cesty.

Zákon o sociálních službách definuje domy na půl cesty takto: „Domy na půl cesty poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.“¹

1.1 Obecné informace

Psycholog PhDr. Matoušek definuje domy na půl cesty jako zařízení pro osoby, které určitou část života strávily v ústavní výchově. Slouží jim jako dočasné bydlení, kde se učí starat o svou domácnost. Za tuto službu platí nájem. Během užívání služby domova na půl cesty klienti chodí do práce nebo si práci hledají. Mohou službu využívat i při studiu. V některých případech jsou součástí domů na půl cesty různé služby či programy, které mohou uživatelé využívat. Někdy naopak jiné služby domovy nenabízí a to z důvodu, aby je klienti aktivně vyhledávali mimo své ubytování a tím se více zapojili do společnosti.²

Domy na půl cesty by měly kromě ubytování a sociálně terapeutické činnosti zprostředkovávat klientům kontakt se společenským prostředím a poskytovat jim pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.³

Některá velká ústavní zařízení v České republice si zřizují domy na půl cesty tím, že si vyčlení určitý objekt ve svém zařízení, který funguje jako dům na půl cesty. Takto vzniklé domy na půl cesty mají nevýhodu v tom, že jsou

¹ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

² MATOUŠEK O. 2008, s. 53

³ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

úzce sepnuté s ústavním zařízením. Tím jsou vazby mezi těmito institucemi až příliš provázané, než když vznikají domy na půl cesty mimo ústavní zařízení.⁴

Domy na půl cesty jsou pro mladé lidi opouštějící ústavní zařízení velmi často neatraktivní možností, jak vstoupit do dospělého světa. Láká je volnost a samostatnost. Nechtějí do zařízení, kde by se museli opět přizpůsobovat určitým pravidlům a omezením. Rizika spojená se samostatností a svobodou bohužel nechtějí vidět, nevědí o nich nebo je nevnímají. Díky tomu je sociální selhání u těchto mladých lidí velmi časté.⁵

1.2 Domov na půl cesty Maják

Domov na půl cesty Maják zřizuje organizace Ekumenická síť pro aktivity mladých, která úzce spolupracuje s Náboženskou obcí ČČSH v Praze 4 Michle. Jedná se o sociální a křesťanskou pomoc pro mladé lidi, které provází na jejich cestě k osamostatnění. Poskytuje se na přechodnou dobu, nejdéle na dva roky.⁶

„Posláním Majáku je usnadnit začátek samostatného života sociálně znevýhodněným mladým lidem, kteří opouštějí zařízení náhradní výchovné péče (dětské domovy, diagnostické a výchovné ústavy či jiná zařízení pro péči o děti a mládež), nebo v nich prožili část života. Dále také těm, kteří přicházejí z rodin ohrožujících jejich vývoj. Maják poskytuje bydlení v domácím prostředí, sociální poradenství a další služby. Prostřednictvím individuálního přístupu, dobrých mezilidských vztahů a respektování osobnosti každého člověka motivuje mladé lidi k tomu, aby překonali sociální znevýhodnění, dokázali se postupně obejít bez pomoci sociálního systému a uměli žít v souladu se společenskými normami.“⁷

„Cílem Majáku je podpora mladých lidí v oblastech:

- Být samostatný ve vedení vlastní domácnosti

⁴ MATOUŠEK O. 2008, s. 53

⁵ MATOUŠEK O. a kol., 2013, str. č. 415

⁶ <https://www.ekumsit.cz/o-nas> (online 21. 4. 2019)

⁷ <https://www.ekumsit.cz/o-nas> (online 21. 4. 2019)

- Být schopný hospodařit s vlastními financemi
- Být samostatný ve vyřizování běžných záležitostí
- Dokončit studijní obor, popř. pokračovat ve studiu
- Získat pracovní dovednosti a pracovní uplatnění
- Mít navázané vztahy s blízkými osobami⁸

Žádost si do Majáku může podat žadatel z České republiky, přednost většinou mají lidé s trvalým bydlištěm v Praze.⁹

V Majáku pracují čtyři sociální pracovníci a jedna pracovnice v sociálních službách. Pracovníci jsou klientům k dispozici během své pracovní doby, což je zpravidla od 8 do 22 hodin. Během nepřítomnosti pracovníků má vždy jeden pohotovost na telefonu. Každý obyvatel má svého klíčového pracovníka - průvodce, s kterým se schází minimálně jednou týdně, většinou i častěji. Společně vypracovávají individuální plán s cíli, na kterých chce obyvatel pracovat.

Smlouva se uzavírá ze začátku na měsíc či na dva, maximálně na pět měsíců a může být prodloužena až na dva roky. Nájem na jeden den je 100 Kč. V Majáku je k dispozici pět samostatných dvoulůžkových bytů. Jeden z nich je určen pro maminky/rodiče s jedním či dvěma dětmi (do věku pěti let). Pokud splňují věkový limit 18 až 26 let, mohou být přijati oba rodiče s dětmi.

Pro úspěšné obyvatele, kteří mají již pravidelný příjem ze zaměstnání, je další možností, jak se přiblížit k samostatnosti, startovací byt na Jižním městě. Zde je nájem na jeden den 130 Kč. Hlavním cílem ve startovacím bytě je šetření na vlastní samostatné bydlení. Byt je určen pro dva klienty, každý má vlastní pokoj, dělí se jen o kuchyň a sociální zařízení.¹⁰

⁸ <https://www.ekumsit.cz/o-nas> (online 21. 4. 2019)

⁹ <https://www.ekumsit.cz/o-nas> (online 21. 4. 2019)

¹⁰ <https://www.ekumsit.cz/pro-zajemce> (online 21. 4. 2019)

2. Specifika mladých lidí po odchodu z ústavní péče

V domech na půl cesty jsou z velké části mladí lidé, kteří zažili ústavní péči. Potýkají se s následky deprivace, traumat a s poruchou attachmentu. Jejich vývoj je velmi nevyvážený a často bývá v určitých oblastech opožděný.

2.1 Deprivace

Deprivací označujeme stav strádání, kdy základní lidské potřeby nejsou delší dobu uspokojovány. Absolutní deprivace znamená přímé ohrožení života. Relativní deprivace život velmi ztěžuje, ovlivňuje zdravotní stav i psychický vývoj jednotlivce.¹¹ Dopady deprivace mají různou intenzitu, záleží na období, kdy k ní došlo. V každém období je odlišná míra citlivosti k různým druhům deprivace. Například děti raného věku jsou citlivější k citové deprivaci než děti staršího věku.¹²

Mladí lidé, kteří zažili část života v ústavní péči, jsou nejvíce ohrožení psychickou deprivací.

Psychická deprivace je definovaná jako nedostatek podnětů ke zdravému psychickému vývoji. Tento stav je způsoben nemožností navázat v útlém věku stabilní vztah s pečující dospělou osobou. Rozvoj jejich duševních schopností je ohrožený. Tato deprivace se objevuje u dětí z nefunkčních rodin nebo u dětí v ústavní výchově. Přestože tyto děti mohou působit vyrovnaným dojmem, mají zhoršenou schopnost adaptace na nové prostředí a situace. V pozdějším životě mají pak problémy v sociálních vztazích i v profesním uplatnění.¹³

¹¹ MATOUŠEK O., 2008, s. 43

¹² VÁGNEROVÁ M., 2004, s. 53

¹³ MATOUŠEK O., 2008, s. 43

Počátek deprivace začíná v mnoha případech už v rodině. Je komplikovanější a obtížněji rozpoznatelná než v ústavech a má mnoho různých forem.¹⁴

Na základě poznání, že ústavní výchova pro dítě vždy určitou deprivaci přináší, byl dříve názor jednoznačný. I špatně fungující rodina byla považována pro dítě za lepší, než výchova ústavní. Ale vzhledem k tomu, že ne všechny rodiny byly schopné vhodné podmínky a podněty ke zdravému vývoji dítěti poskytnout a navíc nebyl nad těmito rodinami dostatečný dohled, zvyšoval se počet dětí, které žily mnoho let v nevyhovujících podmínkách. Až teprve po převzetí do ústavní výchovy se začaly tělesně i duševně rozvíjet lépe.

Vznikl tedy problém, za jakých podmínek je pro dítě rodina ještě tím nejlepším řešením a kdy již dochází k vážnějšímu nenaplnění jeho potřeb.

Příčiny deprivace dítěte v rodině lze rozdělit na vnější a vnitřní. Vnější příčiny deprivace jsou často způsobeny nepřítomností některého z rodičů. Nepřítomnost matky v útlém věku mívá na dítě nejzávažnější dopad. V dnešní době je v rodinách častější nepřítomnost otce a v rodině tak chybí mužský vzor chování. Další případy se mohou objevovat ve velmi početných rodinách, kdy je nedostatek kapacity pro rozvoj a uspokojování potřeb všech dětí z mnoha.

Mezi hlavní vnitřní příčiny způsobující deprivaci řadíme psychologické překážky převážně u rodičů. Může se jednat pouze o nevědomost či nezralost v horších případech například o psychotické onemocnění.

Toto dělení deprivace je psychologické a je smysluplnější než rozdělení právní, které definuje zanedbávání na kriminální a na sociálně přijatelné. Stupeň poškození dítěte není vždy úměrný sociální přijatelnosti a prognóza i u kriminálních případů může být lepší než v případech citově hluboce deprivovaných dětí z rodin, které vypadají na první pohled jako dokonalé.¹⁵

¹⁴ LANGMEIER J., MATĚJČEK Z., 2011, s. 163

¹⁵ LANGMEIER J., MATĚJČEK Z., 2011, s. 137-158

Zatím není možné najít pro všechny děti odebrané z rodiny náhradní rodinnou péči. Stále velké množství dětí končí v péči ústavní. Zde se setkávají s další formou deprivace. Studie deprivace dětí z ústavní péče psychologů Matějčka a Langmeiera byla zahájena v šedesátých letech 20. století a nyní již obsáhla dvě generace. Ukazuje, že děti vychovávané v ústavech mají ve všech sledovaných sférách sociálního fungování horší výsledky než skupina srovnávací.¹⁶

Podle výzkumu Ministerstva vnitra ČR víc jak polovina dětí, které opustí ústavní zařízení, spáchá trestný čin.¹⁷ Souvisí to s odlišnou aktivitou mozku, kterému v době vývoje chyběla správná interakce s okolím. Děti z ústavů mají mozek méně aktivní než děti vyrůstající v rodinách. To bylo potvrzeno i zahraničními studiemi, které se věnovaly výzkumu pomocí moderních zobrazovacích metod.¹⁸

Schopnost dětí z ústavních zařízení orientovat se v sociálních vztazích je nízká, i vzhledem k jejich nepřiměřenému sebehodnocení. Těžko rozpoznávají co je morálně přijatelné chování. Většinu problémů řeší pomocí agresivity. Jsou ohroženi různými způsoby sociálního selhávání a mají blíže k různým patologiím, jako je například závislost na návykových látkách, provozování prostituce, páchání kriminálních činů.

Nízké vzdělání a díky tomu horší uplatnění na trhu práce je také dopadem ústavní péče. Další oblast, kde mohou selhávat, je založení funkční rodiny. Duševní i tělesné zdraví bývá také často zhoršené.¹⁹ Může se objevovat i krutost ke zvířatům, autistické tendence, stereotypní chování či sebepoškozování.²⁰

Rozsah dopadů na děti v ústavní péči se odvíjí od jejich věku. Děti raného věku jsou ohroženější a následky jsou pro ně zpravidla vážnější. Například stačí tři měsíce strávené v ústavní péči a mohou se začít rozvíjet

¹⁶ MATĚJČEK, BUBLEOVÁ, KOVAŘÍK IN MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H. 2010, s. 14

¹⁷ GJURIČOVÁ A KOL. IN MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H. 2010, s. 14

¹⁸ ZIEGLER IN MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H. 2010, s. 14

¹⁹ MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H. 2010, s. 14-15

²⁰ MULHEIR G., BROWNE K. A KOL, 2012, s. 26

traumata s dlouhotrvajícími následky.²¹ Děti do tří let prožívají nejcitlivější období pro svůj vývoj. Dějí se u nich změny, které mají vliv na kvalitu jejich budoucího života v oblasti somatické, psychické či sociální. Pokud se děti ocitnou v této fázi života v ústavní péči, nezažívají individuální péči rodičů, pozitivní emoce a pocity uspokojení. V pozdějším věku pak tyto děti selhávají v různých oblastech života. Zažívají selhávání ve škole, ve vztazích a v zaměstnání.²²

2.2 Attachment

Vytvoření zdravého attachmentu je jedna z nejdůležitějších potřeb dítěte od narození. Termín attachment se do češtiny překládá nesnadno. Dříve se překládal jako přimknutí či citová vazba, vhodnější je asi pojem citové pouto, které se rozvíjí mezi rodičem (či jinou pečující osobou) a dítětem.

Dítě jako první zažívá na tomto světě vztah s rodiči. Tento vztah rodičů k dítěti se projevuje v jakémkoli momentu jejich vzájemného kontaktu. Jako každé mládě potřebuje i dítě rodiče, je na nich naprosto závislé. Potřebuje plnohodnotnou a správnou péči. Když se vše úspěšně daří, může se vytvořit pevné a bezpečné pouto mezi dítětem a rodičem. V případě, že rodiče přistupují k dítěti s negativním postojem, vytvoří se pouto také, ale je naplněno strachem, negací a nenávisí k sobě i k druhým.²³ „Zdrojem základní důvěry dítěte v sebe i v jiné lidi je včasná a přiměřená reakce rodiče na potřeby dítěte signalizované pláčem nebo jinými výzvami ke kontaktu.“²⁴

Zakladatelem teorie attachmentu je John Bowlby (1907-1990). Věnoval se etologii, ale především vývojové psychologii. Byl jedním z nejvýznamnějších psychiatrů, psychoanalytiků a teoretiků moderní psychologické vědy. „John Bowlby se zaměřil na principy vzniku citového pouta malého dítěte k rodiči, či v širším pojetí k tomu, kdo o malé dítě pečuje.

²¹ MULHEIR, BROWNE IN MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H. 2010, s. 14-15

²² PTÁČEK R., KUŽEOVÁ H., ČELEDOVÁ L, 2011, s. 12-15

²³ VRTBOVSKÁ P. 2010, s. 10-12

²⁴ MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H. 2010, s. 31

Ukázal, jak první pouto k rodiči bude citovým vzorcem pro další vztahy dítěte k lidem a k sobě samému.“²⁵

Vznik attachmentu má vliv na vývoj jedince. Lidský mozek se na rozdíl od jiných savců vyvíjí po narození dalších 23 až 25 let. Jak bude tento vývoj vypadat, záleží na tom, co dítě zažívá, čím je obklopeno, jakou má péči a kontakt se svými nejbližšími. Po narození je dítě zcela bezmocné a odkázané na své nejbližší, zpravidla rodiče. Avšak součástí jeho genetiky je schopnost rozumět významu věcí a dějů za pomoci emocí, pocitů a citů.

Od narození má dítě schopnost prožívat příjemné a uklidňující zkušenosti jako krásné a hodnotné a díky tomu si k jejich zdrojům vytváří pevný, dlouhotrvající vztah. Při pozitivním společném prožívání vzniká citové pouto. Prostřednictvím intenzivní interakce s rodiči v raném věku se formuluje lidská schopnost prožívání blaha a štěstí. Nejdůležitějším obdobím pro vznik attachmentu je část života do pěti let, především první dva až tři roky.

To, jak člověk vnímá sebe sama a svět, se odvíjí od rodičovské péče poskytované v raném věku dítěte. Dítě se umí připoutat k osobě, se kterou tráví hodně času. V případě, kdy je tento čas příjemný a dobrý, vnímá dítě sebe i svět stejným způsobem. Pokud vnímá dítě trávený čas s rodiči jako špatný, má to negativní vliv na sebezpojetí i na pojetí světa kolem.²⁶

Spolupracovnice Bowlbyho Mary Ainsworthová vyvinula experimentální diagnostickou metodu, která sledovala interakce matky s dítětem v prvním roce života. Pomocí metody pojmenovala různé typy attachmentu a rozdíly ve vztazích mezi rodiči a dětmi. Metoda má několik fází, které dítě prožívá. Je založena na tom, jak se bude dítě chovat v neobvyklém sociálním prostředí, kdy se u něj střídá matka a cizí osoba. Sleduje se, jak se dítě chová při odchodu matky, při jejím návratu a jak se chová k cizí osobě.

Jsou čtyři základní skupiny attachmentu. Jistý attachment je znakem toho, že rodiče na své děti reagují správně, vnímají jejich signály a děti vědí, že

²⁵ VRTBOVSKÁ P. 2010, s. 14 - 16

²⁶ VRTBOVSKÁ P. 2010, s. 15 - 18

jsou pro ně rodiče dostupní a mohou je oslovit. Tento typ attachmentu je v běžné populaci nejčastější. Nejistý attachment se dále dělí na úzkostný typ, vyhýbavý typ a dezorganizovaný (dezorientovaný) typ. Úzkostný typ attachmentu mají děti, kteří si nejsou svými rodiči jisti. Rodiče na jejich potřeby a signály reagují podle svého osobního naladění, někdy ano, jindy ne. Vyhýbavý typ attachmentu se objevuje u dětí, které jsou svými rodiči odmítáni. Rodiče jsou citově nepřítomni, nejsou vůči dítěti vnímaví a citliví. Dítě je postupem času začne ignorovat a nevyhledává jejich přítomnost. Tento typ attachmentu je druhým nejčastějším. Dezorganizovaný či dezorientovaný typ attachmentu mívají děti, kteří si prožili během svého raného dětství nějaké trauma. Je častý u dětí zanedbávaných, týraných či zneužívaných. Děti jsou velmi citlivé na stres a přítomnost rodičů v nich vzbuzuje negativní očekávání bez ohledu na to, jak se rodiče chovají.

Specifická porucha attachmentu zvaná „no attachment“ (žádné citové pouto, nulový attachment) se objevuje u dětí, které byly opuštěny hned po narození a první roky svého života strávily v ústavní péči. Nemohly se připoutat k jedné konkrétní osobě, protože se u nich střídali zdravotní sestry, vychovatelé a pečovatelé. Dopady této poruchy se projevují ve starším věku různě, například citovou plochostí, disharmonickým rozvojem osobnosti, rozvojem asociální osobnosti či poruchou empatie a sociálních vztahů.²⁷ Tyto děti zažily pocit, že jsou nechtěné, nepřijímané. Lidské bytosti vnímají jako cosi proměnlivého a neumí se k nim připoutat. Mají za sebou velké množství smutných, děsivých a bolestných vzpomínek. Svět vnímají jako něco nebezpečného, kde se mohou spolehnout jen sami na sebe.²⁸

2.3 Trauma a posttraumatická stresová porucha

Mladí lidé, kteří zažili ústavní péči, si z pravidla ve svém dětství prožili nějaké trauma. Může se jednat o trauma spojené s nevhodným jednáním rodičů

²⁷ VRTBOVSKÁ P. 2010, s. 25 - 29

²⁸ VRTBOVSKÁ P. 2010, s 65-66

vůči dítěti, různé formy týrání či zanedbávání. Další trauma, které mohou mít mladí lidé za sebou, je odebrání z rodiny a umístění do ústavního zařízení či do náhradní rodinné péče.

Pokud se stane něco, co je pro jedince příliš stresující, vzniká trauma.²⁹ „Trauma (z řec. trauma - zranění, úraz) se vymezuje jako reakce na situaci, vzniklou v důsledku události, která přesahuje běžnou lidskou zkušenost a vyvolala by pronikavý pocit tísně téměř v každém. Situace má v sobě prvky nepředvídatelnosti a neovladatelnosti.“³⁰ Traumatické reakce způsobí, že se člověk cítí vydaný věcem napospas. Jsou narušeny složky obranných mechanismů.³¹ Pokud se člověku nepodaří traumatickou událost postupem času přijmout do svého života, uvízne v posttraumatických reakcích a rozvíjí se posttraumatická stresová porucha.³²

Posttraumatická stresová porucha se projevuje jako soubor komplexních příznaků, které mají příčinu v extrémně stresujícím zážitku. Nedá se přesně říci, jaká konkrétní situace vyvolá trauma. Každý jedinec je jiný, jinak citlivý. Míra a intenzita určitého spouštěče traumatu je u každého jedince velmi individuální.³³

„Nezpracované trauma může způsobit, že jedinec vnímá možná rizika prakticky všude a ve všem. Omezuje pak svoji aktivitu i okruh lidí, s nimiž se stýká. Nebo naopak nevnímá riziko adekvátně a vstupuje opakovaně do situací, v nichž byl v minulosti ohrožen.“³⁴

Posttraumatická stresová porucha se projevuje po určité době útlumu, většinou po několika týdnech od prožité situace. Je to zpožděná reakce na trauma. V mnoha případech se projevuje tím, že se opakovaně událost odehrává ve snech nebo se vrací vnucujícími živými vzpomínkami. Člověk se pak vyhýbá situacím, které traumatickou událost připomínají a pokud se do

²⁹ MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H., 2010, s. 145

³⁰ BAŠTECKÁ B., GOLDMANN P., 2001, s. 275

³¹ BAŠTECKÁ B., GOLDMANN P., 2001, s. 276

³² BAŠTECKÁ B., GOLDMANN P., 2001, s. 277

³³ MATOUŠEK O., 2008, s. 147

³⁴ MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H., 2010, s. 146

takové situace dostane, prožívá extrémně úzkostnou reakci. Dalšími příznaky mohou být: porucha spánku, pocit otupění a necitlivosti, zúžení emocí, zvýšená dráždivost, hyperaktivita či zvýšené úlekové reakce. Je častá zvýšená úzkost, deprese někdy i suicidální myšlenky. Posttraumatická stresová porucha může vést až k trvalým změnám osobnosti.³⁵

V dětském věku můžou způsobit trauma různé situace (např. autonehody, požáry či válka). Trauma může také způsobit špatné zacházení s dítětem, zanedbávání, týrání či zneužívání dítěte rodičem či jinou osobou. Velmi záleží na věku dítěte a na délce trvání traumatického zážitku. Mladší děti nesou následky traumatu hůře a je nutná delší doba léčebné terapie. Následky traumatu bývají horší, než samotný traumatický zážitek a negativně ovlivňují následný život.³⁶

Mladí lidé, kteří si prožili část života v ústavní péči, se mohli setkat s traumatizujícími zážitky i v konkrétním zařízení. Mohlo jít o trauma spojené se zanedbáváním základních lidských potřeb, kdy např. kvůli malému počtu personálu nedostali včas jídlo. Toto hrozí spíše u menších dětí. Dalšími riziky pro děti v ústavní péči může být násilí, jak ze strany personálu, tak od starších či silnějších dětí. Může se jednat o fyzické násilí, psychické násilí i o sexuální násilí.³⁷

2.4 Vývojové fáze cílové skupiny - adolescence a mladá dospělost

V Domově na půl cesty Maják jsou klienti, kteří jsou již plnoletí, takže se podle věku nachází ve fázi rané dospělosti. Jejich vývoj je ovšem velmi nerovnoměrný. Fyzicky jsou vyspělí a jejich věk v této oblasti odpovídá. Co se týče mentálního, emočního a sociálního vývoje jsou často opoždění a podle svého chování zapadají spíše do období adolescence.

³⁵ SVOBODA M., KREJČÍŘOVÁ D., VÁGNEROVÁ M., 2001, s. 696 - 697.

³⁶ MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H., 2010, s. 146-148

³⁷ MULHEIR G., BROWNE K. A KOL, 2012, s. 27 – 28

Adolescence neboli dospívání je etapa života mezi dětstvím a dospělostí, při které dochází ke změnám v oblasti psychické, somatické a sociální.³⁸ Věková hranice adolescence bývá obvykle u dívek od šestnácti let a u chlapců o rok později. Dospělost začíná podle právního hlediska v osmnácti letech. Ovšem fakticky dospělým se člověk stává až v okamžiku, kdy je schopen se o sebe postarat v oblasti bytové a ekonomické.³⁹

Hlavními úkoly v adolescenci je vytvoření vlastní identity, uvědomění si vlastní hodnoty a morálních zásad, nezávislost na rodičích a utváření intimnějších vztahů s partnery. Vytváření pocitů identity probíhá od dětství, v adolescenci dochází ke krystalizaci a upevnění postojů, chování, vlastností. Průběh je závislý na dvou faktorech. Na vrozených vzorcích chování a na prostředí, ve kterém mladiství vyrůstají.⁴⁰

V tomto období je velká snaha o zbavení se sociální podřízenosti a dětských znaků. Získání větších práv a svobody je pro adolescenty velmi důležité, ovšem přijímání zodpovědnosti a povinností dospělého života je již méně žádané.⁴¹

Při reakcích na životní situace existují v adolescenci čtyři možné způsoby chování. Nejdospělejší z nich je dosažení identity, což je reakce vzniklá z vlastního rozhodnutí, na základě určité krize identity. Dalším způsobem je způsob chování přejatý z okolí jedince, vzniklý z pasivity a neschopnosti vlastního úsudku. Moratorium je odkládání a neustále přehodnocování řešení. Nejméně dospělým způsobem jednání je tzv. difúze, která se projevuje nevypočitatelností v chování a jednání. V naší kultuře chybí jakýsi přechod do dospělosti, něco jako rituál.⁴²

V oblasti kognitivního vývoje se objevuje kritický realismus, avšak je spojený s radikálností a jednostranným nekompromisním pohledem na svět. Je přirozená potřeba se prosazovat, riskantně jednat bez ohledu na důsledky.

³⁸ VÁGNEROVÁ M., 2012, str. 321

³⁹ ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ J. A KOL., 2003, str. 111

⁴⁰ ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ J. A KOL., 2003, str. 111

⁴¹ VÁGNEROVÁ M., 2012, str. 321-322

⁴² ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ J. A KOL., 2003, str. 112

Rozvíjí se abstraktní analytické myšlení, dochází k určitému odcizení, ponoření do vlastních myšlenek, introspekci. Současně je na vysoké úrovni schopnost systematizovat poznatky, utváří se hodnotový systém, mění a stabilizují se názory. Dospívající má potřebu vlastních zkušeností a je velmi citlivý k vnucování cizích názorů.⁴³

Za hranici dospělosti se může pokládat zletilost. Osmnáctým rokem se ale člověk dospělým v pravém slova smyslu nestává.

Po adolescenci nastupuje období mladé dospělosti. To zahrnuje období 20 – 40 let a je charakterizováno fyzickým, psychickým a sociálním růstem. Dochází k citovému zklidnění a postupné harmonizaci. V tomto období ustupují pocity méněcennosti a zvyšuje se sebevědomí.⁴⁴

Biologická zralost se projevuje v tom, že sexualita se začíná stávat prostředkem ke zplození dítěte, což bylo v předchozím období chápáno spíše jako komplikace. Z psychologického hlediska můžeme brát dospělost jako období, kdy dochází k dosažení stabilní, realistické a přijatelně pozitivní identity a člověk je schopný navazovat stabilní, dlouhodobé a oboustranně uspokojivé vztahy. V tomto období získává člověk určitou svobodu v rozhodování, ale zároveň musí přijmout zodpovědnost za svoje chování. Přichází sebedůvěra, která je spojená s reálným odhadem svých sil a kompetencí. Dospělý je schopen lépe ovládat svoje emoce a jednání. V oblasti socializace se dospělost projevuje nezávislostí na své orientační rodině a schopností párového soužití. V profesní oblasti se projevuje zralost dospělého tím, že je schopen interakce s nadřízeným a už nemá tendence se bouřit proti autoritě. Zároveň je schopen jednat i s podřízenými a nemá tendence využívat svého nadřízeného postavení.⁴⁵

Zkušenost ovlivňuje chování dospělého člověka. „Významným faktorem, který ovlivňuje způsob pojetí vlastní dospělosti, spojené s jejím konkrétním naplněním, je zkušenost s chováním dospělých lidí v dětství.

⁴³ ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ J. A KOL., 2003, str. 114 – 115

⁴⁴ ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ J. A KOL., 2003, str. 121

⁴⁵ VÁGNEROVÁ M., 2007, str. 9 - 11

Vzory, které člověk v této době poznal a byly pro něj důležité, jej ovlivňují, aniž by si to plně uvědomoval, i po 20. roce života.“⁴⁶

Lidé, kteří si prošli ústavní výchovou, mají často problémy se vstupem do dospělého života. Bývají deprivováni, mají za sebou nespočet traumat, mají narušený attachment a opožděný nerovnoměrný vývoj. Díky těmto faktorům je pro ně start do dospělého života ještě složitější a často selhávají v jedné z nejdůležitějších oblastí lidského života a tou je práce.

⁴⁶ VÁGNEROVÁ M., 2007, str. 12

3. Práce a mladí lidé po odchodu z ústavní péče

Získat a udržet si práci je v dnešní době zásadní způsob, jak se do společnosti začlenit. Zároveň druh práce staví člověka do určité role a sociální vrstvy. Pokud někdo zaměstnání nemá a nemá žádné jiné prostředky, jak zabezpečit svůj život, klesá jeho sociální status a může být ohrožen sociálním vyloučením.

Zákoník práce udává základní povinnosti a práva zaměstnanců i zaměstnavatelů při různých typech pracovního poměru. Úřad práce je primární státní orgán, který se zaměřuje na trh práce a zaměstnanost. Kromě státního sektoru existují i neziskové organizace, které se věnují podpoře zaměstnávání. Mohou to být organizace, které se zaměřují na pomoc získání práce komukoli, kdo práci potřebuje. Existují i speciálně orientované organizace na určitý typ cílové skupiny, jako jsou například mladí lidé, kteří prošli ústavní výchovou.

3.1 Práce a klienti Majáku

Práce má mnoho definic. Podle Slovníku sociální práce to je: „Cílevědomá činnost člověka vytvářející užitečné hodnoty k uspokojování vlastních potřeb pracujícího, případně potřeb jemu blízkých lidí.“⁴⁷ Velký sociologický slovník definuje práci jako: „účelná produkce předmětů a služeb, které mají hodnotu pro ostatní členy společnosti, jako pravidelné zajišťování statků a situací.“⁴⁸

„Povolání je druh vykonávané práce. V dnešní západní civilizaci je povolání určujícím faktorem sociálního postavení člověka.“⁴⁹ Lidé jsou posuzováni podle povolání, které vykonávají nebo na které se připravují. Je kladen stále větší důraz na flexibilitu pracovníka a celoživotní vzdělávání. Lidé

⁴⁷ MATOUŠEK O., 2008, str. 149

⁴⁸ PETRUŠEK M., MAŘÍKOVÁ H., VODÁKOVÁ A., str. 824

⁴⁹ MATOUŠEK O., 2008, str. 148

bez kvalifikace se stávají společenským problémem, protože se nemohou přizpůsobovat potřebám trhu práce.⁵⁰

Pro život každého jedince je v případě naplnění nejzákladnějších životních potřeb velice důležitá i potřeba aktivně vnímat své okolí, reagovat na něj a nějakým způsobem podle svého jej utvářet, vytvářet nové hodnoty, potřeba pracovat. Přestože práce bere sílu i energii, prostřednictvím jejího vykonávání je člověk více naplněný. Smysluplná práce tak člověka uspokojuje, přestože mu vlastně sílu a energii ubírá. Dá se tedy říci, že něco vytvářet, dělat, pracovat je pro člověka povznášející a přivádějící jej do stavu určité zdravé euforie.⁵¹

Zaměstnání můžeme brát jako prostředek k dosažení žádoucího cíle, který může být kombinací více motivů, např. ekonomické zajištění, společenský úspěch, ocenění, prestiž osobní rozvoj, zlepšení vlastností a dovedností.⁵²

Práce je pro větší část našich obyvatel velmi komplikované téma. Přicházejí k nám s různými problémy a potřebami, které musíme při hledání práce zohlednit. Někteří klienti jsou schopní pracovat hned od začátku na hlavní pracovní poměr. Většina ale potřebuje více času a spíše se jedná o postupné zapojení do trhu práce. Někteří obyvatelé nejsou motivováni k práci vůbec.

Jeden z problémů při zaměstnávání našich obyvatel vidíme v tom, že často je obyvatel vyučen v oboru, ke kterému nemá žádný vztah. A nakonec hledá práci mimo svůj obor. Klienti, kteří měli zkušenosti s brigádami dříve, se lépe zapojují do pracovního procesu. Vztah k práci utvářejí pozitivní i negativní vzorce, které klient přebírá z rodinného prostředí. Pokud v rodině nikdo nepracoval, mladý člověk má špatné pracovní návyky. Tito lidé jsou pak

⁵⁰ MATOUŠEK O., 2008, str. 148

⁵¹ ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ B., 2002. str. 17

⁵² VÁGNEROVÁ M., 2007 str. 50

náchylnější k patologickému způsobu získávání peněz, jako jsou krádeže či prostituce.

Mladý člověk potřebuje čas na pracovní adaptaci. Pro naše obyvatele jsou pro začátek vhodná cvičná pracovní místa, kterých je bohužel zatím velký nedostatek.

3.2 Nástup do zaměstnání

Nástup do zaměstnání je pro značnou část lidí nedílnou součástí konce vývojové fáze adolescence a začátkem rané dospělosti. Je to velký sociální mezník, který přináší ekonomickou soběstačnost, i přes často nízké platy a neschopnost s penězi hospodařit. Zařazuje člověka do určité sociální pozice.

Nástup do zaměstnání může být zdrojem zklamání a jiných problémů, které vyplývají především z nízké sociální role začátečníka bez zkušeností. Mladý jedinec se musí přizpůsobit novému prostředí na pracovišti, kde jsou na něj kladeny jiné nároky než ve škole. Adaptace na pracovní kolektiv může být také obtížná, je zde tlak na přizpůsobení se novým normám skupiny, které se nemusí slučovat s názory a postoji adolescenta.

Pozitivní vliv může mít nástup do práce pro neúspěšné žáky, kteří berou konec školy a nástup do zaměstnání jako úlevu. Není zde hodnocení podle předchozích školních výsledků, nýbrž záleží na zvládnutí současné situace a tím se ztrácí rozdíly mezi úspěšnými a neúspěšnými žáky.

Srovnávání se zkušenějšími kolegy může přinést otřesení sebedůvěry člověka především v případech, kdy jsou reakce kolegů na nováčka negativní či ponižující. Mladí lidé mohou být velmi kritičtí a často odmítají postavení určité autority. Radikální postoje vedou ke konfliktům na pracovišti.

Další stinnou stránkou pro mladé lidi je změna režimu. Nyní je mnohem méně volného času pro zábavu a odpočinek, nepříjemné může být ranní vstávání. Negativní pohled na zaměstnání je způsobeno pocitem nesvobody, zátěže a denního stereotypu.⁵³

⁵³ VÁGNEROVÁ M., 2012, str. 390-391

Nástup do prvního zaměstnání je pro naše obyvatele klíčový. Pokud obyvatel nikdy před tím nepracoval nebo má jen málo zkušeností například z různých menších brigád, potřebuje velkou dávku podpory a pozitivní přijetí. Vzhledem k tomu, že většina našich klientů jsou traumatizovaní lidé, kteří jsou poznamenáni psychickou deprivací, při prvním problému či konfliktu na pracovišti reagují tak, že do práce už nejdou nebo reagují neadekvátním způsobem. Je velmi podstatné vybrat pracovní místo, ke kterému bude mít obyvatel vhodné kompetence, poskytnout mu velkou podporu a ocenění. Mladí lidé, kteří si prošli ústavní péčí, potřebují více času na to, aby si zvykli na profesní roli.

3.3 Nezaměstnanost a klienti Majáku

Nezaměstnanost je „stav, ve kterém člověk schopný práce a ochotný pracovat nemá placené zaměstnání.“⁵⁴ Kritérium, kterým se hodnotí ochota pracovat, bývá navázaná spolupráce s úřadem práce. Strukturální nezaměstnanost je způsobena změnou struktury pracovních příležitostí a postihuje nejvíce mladé lidi s nízkým stupněm vzdělání. Nezaměstnanost způsobuje ztrátu profesionálních dovedností a návyku chodit do práce. V některých případech ke ztrátě nedochází, protože nezaměstnanost přichází hned po ukončení vzdělávání. Další dopady mohou být snížené sebevědomí či poruchy duševní rovnováhy.⁵⁵

V Majáku máme speciální pravidla pro nezaměstnané. Cílem pravidel je dát našim obyvatelům řád dne, který bude určitým způsobem připomínat podmínky v zaměstnání. Snažíme se o to, aby obyvatel získal návyky, které pak bude moci využít, až najde zaměstnání, případně aby návyky po ztrátě práce neztratil.

⁵⁴ MATOUŠEK O., 2008, str. 116

⁵⁵ MATOUŠEK O., 2008, str. 116-117

Nezaměstnaný obyvatel má za povinnosti přijít na schůzku s pracovníkem v devět hodin ráno, kde se věnuje hledání práce. Důležité je, aby obyvatel dodržoval příchod na danou hodinu, kvůli zachování určitého režimu dne. Po předchozích zkušenostech víme, že nezaměstnaní klienti se naučili spát až do poledne a pak měli velký problém se vstáváním do zaměstnání.

Nyní jsme díky spolupráci s Centrem Sámovka začali využívat dílnu Pontifex, kam naši klienti docházejí tři dny v týdnu. „Dílna klientům umožňuje: udržet režim běžného pracovního dne, rozvíjet pracovní návyky, zlepšovat komunikaci na pracovišti s kolegy a nadřízenými, získat vyšší motivaci k nalezení zaměstnání na běžném trhu práce.“⁵⁶ V dílně si klienti mohou vyzkoušet manuální výrobu, která se zaměřuje na práci se dřevem, textilem a mýdlovou hmotou. Docházka do dílny je povinná pro všechny nezaměstnané obyvatele. Za tuto činnost klienti nedostávají žádné finanční ohodnocení a díky tomu se zvyšuje jejich motivace hledat si placené pracovní pozice. Zároveň během hledání zaměstnání klienti udržují určitý režim dne a terapeutka z dílny nám dává zpětnou vazbu, na co se máme s klienty případně zaměřit.

Práce v Majáku s nezaměstnanými obyvatelem spočívá v tom, že jim pomáháme s vypracováním životopisu, evidencí na úřadu práce, s kontaktováním zaměstnavatelů nebo agentur, seznamování s průběhem pracovního pohovoru. Dále jim pomáháme s orientací v nabídkách zaměstnání. Naši obyvatelé mají často velmi nereálné představy o svých možnostech a o výši výplaty, kterou očekávají.

Další důležitou součástí naší práce jsou doprovody obyvatel na úřad práce či do pracovních agentur. Někteří klienti potřebují ze začátku více podpory, a proto se nám doprovody velmi osvědčily. Postupně přenášíme kompetence na obyvatele, aby byli v budoucnu schopni si podobné záležitosti vyřizovat sami.

⁵⁶ <https://www.samovka.cz/program/dilna-pontifex/> (online 10. 4. 2019)

Není neobvyklé, že naši klienti často střídají zaměstnání. V práci vydrží jen pár týdnů nebo dnů a hned odcházejí. Pak jim trvá nějakou dobu, než získají další pracovní místo a jsou většinu času nezaměstnaní.

Jedním z důvodů jsou nereálné požadavky na pracovní pozice, ze kterých nechtějí obyvatelé ustoupit. Snaží si hledat práci, na kterou nemají kvalifikaci. A naopak zaměstnání, ke kterému mají kvalifikaci, opouštějí z důvodu jiné vysněné, avšak nereálné práce.

Dalším důvodem bývá drogová závislost. Minimálně dvě třetiny obyvatel Majáku jsou příležitostní uživatelé marihuany. Zhruba třetina obyvatel užívá marihuanu pravidelně, patří to k jejich režimu dne. Bohužel tito klienti jsou často velmi utlumení, mají problémy v zaměstnání kvůli pozdním příchodům, pomalému tempu, depresím či emoční labilitě.

Poruchy osobnosti a výchovné problémy jsou další překážkou k pracovnímu úspěchu. Jsou to většinou klienti, kteří za sebou mají pobyt ve výchovném ústavě. Nejsou schopni respektovat autoritu nadřízeného. Jsou často drzí a snaží se vydobýt vůdčí postavení stejným způsobem, kterým se jim to osvědčilo v ústavním zařízení. Do práce chodí, jak se jim zlíbí a nedokáží přiznat, že se mýlí.

Jako poslední z opakujících se problémů bývá mentální retardace. Maják zatím pomohl sedmi obyvatelům s touto diagnózou. Je zde potřeba dlouhodobá spolupráce. Někteří tito obyvatelé jsou schopni pracovat jen na chráněných místech. Jiní se postupem času dokáží zařadit do normálního pracovního trhu.

3.4 Pracovněprávní kontext a klienti Majáku

„Základním právním předpisem na úseku pracovního práva je zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje především právní vztahy mezi zaměstnavateli a zaměstnanci při výkonu závislé práce nebo v souvislosti s ním. Stanoví tedy primárně soubor základních práv a povinností smluvních stran základních pracovněprávních vztahů, kterými jsou

pracovní poměr a dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr (dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti).“⁵⁷

Zákoník práce také obsahuje informace o dovolené, pracovní době, o bezpečnosti a ochraně zdraví, o odměně za práci, atd. Také jsou zde popsána pravidla vzniku a ukončení pracovního poměru a co musí obsahovat pracovní smlouva.⁵⁸

Na trhu práce se setkáváme s několika typy pracovněprávních vztahů. Pracovní smlouva se uzavírá buď na dobu určitou nebo na dobu neurčitou. Na dobu určitou se uzavírá nejdéle na tři roky a může být prodloužena pouze dvakrát. Pracovní smlouva na dobu neurčitou je pro zaměstnance standardně výhodnější. Ve smlouvě se kromě jiného udává výpovědní lhůta, zkušební doba a dovolená.⁵⁹

Kromě smlouvy o pracovním poměru existuje ještě dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti. Dohoda o provedení práce nesmí překročit odpracovaných 300 hodin v roce. Pokud je výdělek nižší jak deset tisíc, zaměstnanci není placeno zdravotní ani sociální pojištění. Sjednaný rozsah práce na dohodu o pracovní činnosti nesmí překročit 20 hodin týdně, což odpovídá polovičnímu úvazku. Při výdělku nad tři tisíce je za zaměstnance odváděno zdravotní i sociální pojištění.⁶⁰

V Majáku máme přísná pravidla, že naši obyvatelé musí pracovat legálně. Dříve se stávalo, že byli zaměstnání na černo a často díky tomu např. nedostali výplatu. Při hledání práce preferujeme hlavní pracovní poměr. Bohužel v určitých typech práce je těchto nabídek nedostatek. Pokud obyvatel pracuje na dohodu o provedení práce, má za povinnost platit si zdravotní pojištění v případě, že jeho výdělek je menší než deset tisíc.

⁵⁷ <https://www.mpsv.cz/cs/6> (online 10. 4. 2019)

⁵⁸ Zákon č. 262/2006 Sb.

⁵⁹ Zákon č. 262/2006 Sb.

⁶⁰ <https://www.vzp.cz/platci/informace/zamestnavatel/dohody-o-pracovni-cinnosti> (online 10. 4. 2019)

3.5 Instituce a neziskové organizace

Na trh práce působí nespočet institucí. Mezi stěžejní instituce na trhu práce v České republice patří Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad práce. Do kompetence MPSV patří především sociální politika, sociální pojištění a oblast zaměstnanosti, která se zaměřuje na trh práce, podporu zaměstnanosti a zahraniční zaměstnanost. Dále se zabývá pracovněprávní legislativou, zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví při práci a rovné příležitosti pro muže a ženy.⁶¹ Mezi organizace podřízené MPSV patří mimo jiné i Úřad práce ČR.

Úřad práce ČR se v současné době zaměřuje na tyto oblasti: oblast zaměstnanosti, ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, státní sociální podpory, dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči, pomoci v hmotné nouzi, inspekce poskytování sociálně-právní ochrany a dávek pěstounské péče.

Organizačně je Úřad práce členěn na generální ředitelství a krajské pobočky (včetně pobočky pro hlavní město Prahu). Součástí poboček jsou kontaktní pracoviště. Tato pracoviště plní úkoly v oblasti zprostředkování zaměstnání, vedou evidenci uchazečů a zájemců o zaměstnání, dále vyřizují agendu týkající se podpory v nezaměstnanosti a agendu sociálních dávek (podle zákona o státní sociální podpoře, zákona o pomoci v hmotné nouzi, zákona o sociálních službách, zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a zákona o sociálně-právní ochraně dětí).⁶²

Kromě státních institucí pomáhají se zaměstnáváním i neziskové organizace. V Majáku úzce spolupracujeme s organizací Nadace Terezy Maxové dětem, která velmi úspěšně pomáhá našim klientům, s organizacemi Letní dům, Restartshop a nyní jsme se zapojili i do projektu New Job / New Life aliance Byznys pro společnost. Tento projekt zapojuje různé firmy, které

⁶¹ <https://www.mpsv.cz/cs/65> (online 6. 4. 2019)

⁶² <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup/info> (online 1. 4. 2019)

berou pomoc mladým lidem z dětských domovů jako svou společenskou odpovědnost. Dobré zkušenosti máme s firmou Marks&Spencer a ještě lepší s Českou poštou, která se velmi ochotně věnuje našim obyvatelům a snaží se jim vybrat nejvhodnější pracovní pozice. V případě specifických potřeb našich obyvatel také spolupracujeme s organizacemi, jako jsou Rubikon či Rytmus.

Letní dům

Letní dům pomáhá dětem a mladým lidem z náhradní výchovné péče ke šťastnému prožívání svého života a k dosažení plnohodnotného zapojení do společnosti. Hlavními aktivitami organizace jsou sociálně-terapeutické pobyty pro děti z dětských domovů, pobyty v tréninkových bytech v Praze, doprovázení mladých lidí z dětských domovů při jejich osamostatňování. Další aktivity se zaměřují na podporu rodin v obtížných životních situacích či na podporu pěstounské péče.⁶³

Naši obyvatelé mají zkušenosti se spoluprací s Letním domem většinou ještě před tím, než k nám nastoupí. Jsou to obyvatelé, kteří byli v dětských domovech. Dále také pořádáme každoroční exkurze pro děti z dětských domovů, které organizujeme společně s Letním domem. Díky těmto exkurzím se domy na půl cesty dostávají do vědomí brzy dospělých dětí z dětských domovů a mohou o pobytu u nás uvažovat jako o dalším možném kroku na cestě k dospělosti.

Nadace Terezy Maxové

Organizace se zabývá prevencí odebírání dětí z rodinného prostředí, podporou náhradního rodičovství a dále také kompenzací nedostatků ústavní výchovy. Snaží se pomoci mladým lidem, kteří vyrůstali v dětských domovech, se začleněním do samostatného života. Tato pomoc spočívá

⁶³ <http://www.letnidum.cz/verejny-zavazek> (online 23. 3. 2019)

v podpoře vzdělání, podpoře všestranného rozvoje a také snahou o rovné příležitosti k samostatnému životu po opuštění ústavní výchovy.⁶⁴

Díky Nadaci Terezy Maxové získali naši obyvatelé práci např. v hotelu Hilton, v Hard rock cafe, ve firmě Skanska nebo ve společnosti Bagetérie.

Spolupráce spočívá v tom, že se naši obyvatelé sejdou s koordinátorem z nadace. Ten udělá vstupní pohovor, aby zjistil, v jaké oblasti by měl pro obyvatele práci hledat, jaké má obyvatel zkušenosti a vzdělání a jakou má obyvatel představu o svém zaměstnání. Koordinátor následně po domluvě s obyvatelem zajistí pohovor už na konkrétní pracovní pozici. Obyvatele na pohovor doprovodí a dává mu potřebnou podporu. Další spolupráce spočívá v tom, že máme od koordinátora zpětnou vazbu z pracoviště, kde náš obyvatel pracuje. Víme, jak se mu vede a co by případně potřeboval posilnit či změnit. Tato spolupráce se nám velice osvědčila. Bez zpětné vazby se stává, že naši obyvatelé často v práci selhávají a ani oni pořádně nevědí proč.

Restart Shop

Restart Shop je dobročinný obchod s darovaným zbožím, který je zaměřen zejména na mladé lidi, na osoby bez přístřeší, osoby dlouhodobě nezaměstnané, osoby ohrožené závislostmi a na příslušníky etnických menšin. Těmto osobám nabízí podporované zaměstnání.⁶⁵

Rubikon Centrum

Tato organizace se zaměřuje na pomoc osobám, které chtějí překonat svou trestní minulost. Pomáhá se začleněním do společnosti, pomáhá s řešením případných dluhů, podporuje odpovědnost vůči společnosti i rodině a pomáhá získat a udržet práci. Snaží se o integraci osob, které jsou díky své trestní minulosti na trhu práce znevýhodněni.⁶⁶

⁶⁴ <https://www.nadaceterzymaxove.cz/o-nadaci/nase-poslani/> (online 23. 3. 2019)

⁶⁵ https://www.restartshop.cz/?page_id=39 (online 23. 3. 2019)

⁶⁶ <https://www.rubikoncentrum.cz/kdo-jsme/> (online 23. 3. 2019)

Někteří naši obyvatelé za sebou mají pobyt ve vězení nebo jsou odsouzeni k podmíněčnému výkonu trestu. Díky tomu mají velké znevýhodnění při hledání práce. Právě tehdy spolupracujeme s organizací Rubikon.

Rytmus

Organizace se zaměřuje na pomoc lidem se zdravotním postižením, aby se mohli zapojit do běžného života. Pomáhá jim v různých oblastech, jako jsou vzdělání, škola, bydlení a práce. Pod službu sociální rehabilitace spadá oblast podporované zaměstnávání.

Zaměřuje se na vyrovnávání příležitostí na trhu práce pro osoby se zdravotním postižením či jiným znevýhodněním. Součástí práce je také podpora firem a zaměstnavatelů, kteří se rozhodli zaměstnávat osoby se zdravotním postižením.⁶⁷

Dejme dětem šanci

Pomáhá dětem a mladým lidem se začleněním do společnosti po jejich odchodu z dětského domova. Organizace Dejme dětem šanci spolupracuje s vedením dětských domovů a s jejich pomocí vyhledává děti, které pomoc opravdu potřebují. Jejich pomoc spočívá v tom, že pro konkrétní děti hledají podporovatele, patrony, přátele, zaměstnavatele a dárce. Konkrétní lidé se mohou zaměřit na finanční a lidskou pomoc dítěti, které je něčím zaujme.⁶⁸

⁶⁷ <http://www.rytmus.org/stranka/o-podporovanem-zamestnavani> (online 23. 3. 2019)

⁶⁸ <https://www.dejmedetemsanci.cz/3/o-nas> (online 20. 4. 2019)

4. Výzkumná část

4.1 Cíl šetření

Cílem šetření je zjistit, jaké mají pracovní zkušenosti někteří bývalí i současní obyvatelé Majáku. Zaměřuji se na jejich současnou práci, na jejich předchozí pracovní zkušenosti, na pracovní zkušenosti v době ústavní péče a na to, jaký má práce vliv na začlenění se do společnosti. Dalšími okruhy šetření jsou vztahy na pracovišti, přínos práce pro život i její negativní dopady na obyvatele.

4.2 Metodologie

Pro zpracování praktických poznatků jsem si zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru.

Polostrukturovaný rozhovor je částečně řízený rozhovor. Jsou připravena témata rozhovoru, ale není přesně dáno jejich pořadí. Okruhy by měly být probrány všechny, tazatel může klást doplňující dotazy.⁶⁹

Rozhovory budu zpracovávat pomocí metody otevřeného kódování. Jednotlivá témata budou označeny kódy, aby se tak konkrétní jevy v rozhovorech mohly zahrnout do obecnějších konceptů.⁷⁰ Témata pak uvedu v další části své práce.

Rozhovory jsem vedla se současnými nebo bývalými klienty Domova na půl cesty Maják. Hlavní kritéria výběru byla:

- aby klient prožil část svého života v ústavní péči,
- jeho věk byl 20-30 let,
- klient za sebou měl několik pracovních zkušeností
- klient byl ochotný poskytnout rozhovor.

⁶⁹ REICHEL, J., 2009, str. 111

⁷⁰ HENDL, J., 2016, str. 251-252

Postup vedení a zpracování rozhovorů byl:

Klienty jsem postupně oslovila a vysvětlila jsem jim, k čemu rozhovor potřebuji. Objasnila jsem, na jaké oblasti se budu ptát. Rozhovory jsem vedla v soukromí bez přítomnosti jiných osob. Rozhovor trval kolem třiceti minut. Nahrávky rozhovoru jsem poté přepsala. Rozhovory jsem označila kódy a vypracovala z nich vybraná zjištění.

4.3 Etika šetření

V úvodu rozhovoru jsem klienty obeznámila s podmínkami vedení rozhovoru. Byli informováni, že rozhovory budou nahrávány, pak přepsány a následně vymazány. Klienti byli obeznámeni, že nikde nebudou zveřejněny jejich osobní údaje. Dále, že mohou kdykoli rozhovor přerušit, neodpovídat pokud nechtějí a že souhlas k použití rozhovoru mohou odvolat i zpětně. Klienti se po seznámení s podmínkami vyjádřili, že s nimi souhlasí.

4.4 Struktura rozhovoru

Okruhy (nemusí být diskutovány v daném pořadí)	Možné otázky
Současná práce a jak ji respondent získal	Řekni mi víc o své současné práci... Co děláš? Jaké jsou tvoje pracovní podmínky (např. typ pracovní smlouvy). Co myslíš, že ti pomohlo získat tuto práci? Pomohl ti někdo s jejím získáním? Jak?
Celkové pracovní zkušenosti od prvního zaměstnání, vč. případných období bez práce	Řekni mi o všech svých předchozích pracovních zkušenostech... Kde jsi získal první pracovní zkušenost (vč. brigád)? Jaké byly tvoje další pracovní zkušenosti. Řekni mi o nich víc. Bylo těžké tyto práce získat? Měl jsi nějaké mezery mezi jednotlivými zaměstnáními? Jak se to stalo?
Pracovní zkušenosti před odchodem	Měl jsi nějakou pracovní zkušenost už

z náhradní péče	v době, kdy jsi byl v náhradní péči (brigáda, dobrovolnická práce apod.)? Pověz mi o ní. Proč jsi začal pracovat? Jak jsi tuto práci získal? Pomohl ti někdo se získáním této práce?
Zkušenosti se získáváním a udržením práce	Řekni mi víc o tom, jak jsi získal všechna svoje zaměstnání? Co (nebo kdo) ti pomohlo je najít, získat a udržet si je?
Celkové zkušenosti s pracovním životem	Jaké jsou tvoje celkové zkušenosti s prací? Jaké je tvoje nejlepší/nejhorsí vzpomínka spojená s prací? Která zkušenost z práce ovlivnila nejvíce tvůj pracovní/osobní život? Co ti pomohlo s tvým uplatněním na trhu práce? Jak ti pomohlo tvoje dosažení vzdělání?
Vztahy s kolegy a zaměstnavateli, socializace v zaměstnání	Pověz mi o tvých vztazích s kolegy a zaměstnavateli v práci. Potkal jsi v práci lidi, kteří ti pomohli? Získal jsi v práci nové přátele? Jaké jsou tvoje vztahy teď? Trávíš s kolegy i čas mimo práci? Měl jsi nějaké špatné zkušenosti se vztahy v práci?
Přínos práce pro život	Řekni mi, co dobrého ti práce přinesla pro tvůj život? Co tě naučila? Co ti dala?
Negativní vliv a zkušenosti	Stalo se v práci něco, co ti uškodilo? Co na tebe mělo negativní vliv?
Rady pro další mladé lidi opouštějící náhradní péči	Kdybys měl něco poradit dalšímu mladému člověku, který opouští péči, co by to bylo? Co by měl vědět, aby se dobře uplatnil v práci?

4.5 Popis vzorku (popis jednotlivých respondentů?)

Jméno	Datum narození	Pohlaví	Dosažené vzdělání	Délka pobytu v péči	Věk umístění do péče	Věk odchodu z péče	Věk první pracovní zkušenosti (vč. brigád)
R 1	1997	Muž	SOU – stravovací a ubytovací služby	19 let	0	19	16 - 17
R 2	1995	Muž	SOU – truhlář	14 let	4	18	14 - 15
R 3	1993	Muž	Základní vzdělání	15 let	3	18	8
R 4	1997	Muž	SOU – cukrář	14 let	5	19	15
R 5	1997	Žena	SOU – pomocná cukrářka	2 roky	0	2	16
R 6	1990	Muž	SOU – strojní mechanik / zámečnick	18 let	0	18	13

Respondent 1

Byl od narození v kojeneckém ústavu. Ve svých dvou letech šel do pěstounské péče. Kvůli psychickým problémům byl umístěn v 17 letech do diagnostického ústavu v Praze a ve výchovné skupině byl dva roky, dokud nedokončil školu v oboru stravovací a ubytovací služby.

První pracovní zkušenost uvádí ve věku 16 až 17 let v pekárně. S brigádou začal, aby si mohl koupit mobil. Dále sehnal brigádu pomocí Letního domu v kuchyni bistra Bazar. Pak vystřídal asi devět zaměstnání. Pracoval ve skladech (Loreal Paris, Sportisimo, Kaufland, Penny, Tesco). Dále pak ve skladu na letišti, kde byl i u vykládky balíků z letadel. Zaměstnání měnil tak, že vždy šel z práce do práce. Neměl mezitím mezery. K získání brigády mu pomohl Letní dům a práce získal s pomocí Majáku.

Nyní pracuje ve stěhovací firmě na dohodu o provedení práce. Tuto práci si sehnal přes kamaráda.

Respondent 2

Do 4 let byl se svými biologickými rodiči, pak byl na rok umístěn do dětského domova, pak byl od 5 let u pěstounů. Dva měsíce byl hospitalizovaný na dětské psychiatrii kvůli agresivnímu chování. Poté byl umístěn do výchovného ústavu v Plzni, v deseti letech do diagnostického ústavu taktéž v Plzni. Do osmnácti let vystřídal ještě dva výchovné ústavy – v Měcholupech a Obořišti. Má vystudované odborné učiliště v oboru truhlář.

Své první pracovní zkušenosti zažil už ve výchovném ústavu ve věku 14 až 15 let a to brigády v zahradnictví, při udržování kempu a v truhlářství. Dále po odchodu z výchovného ústavu vystřídal práce jako truhlář, pokladač, člen ochranky a také pracoval ve skladu. Nyní pracuje pro stěhovací firmu na brigádnickou smlouvu. Má roční dceru, o kterou se stará sám.

Respondent 3

V ústavní péči byl od narození do 18 let a to v dětském domově v Mariánských Lázních. Studoval učební obor kuchař/číšník, ale školu nedodělal.

Svou první pracovní zkušenost získal už v osmi letech. Dětský domov byl poblíž golfového hřiště a klient sbíral poztrácené golfové míčky a prodával je nazpět golfistům. Dále popisuje další brigády jako rozvoz novin, výpomoc na zahradě, práce v lese na pile. Všechny tyto pracovní zkušenosti měl ještě před dosažením patnácti let. Od patnácti let pracoval na stavbě a také pracoval z domova, kdy prováděl jednoduché montážní práce. V osmnácti letech dělal číšníka v hotelu, pak pracoval jako brusič karbonových dílů, ve velkoskladě u pásu a poté u vykládky a nakládky. Brigádně pomáhal rekonstruovat byt.

Poslední tři práce byly v kuchyních různých restaurací. V současné době pracuje v kuchyni restaurace na hlavní pracovní poměr a má osmihodinové směny. Mezi pracemi měl několik mezer, hlavně v době, kdy hodně užíval marihuanu.

Respondent č. 4

Do svých pěti let ho vychovávala matka. Pak byl odebrán z její péče do dětského domova kvůli špatným sociálním a bytovým podmínkám. V devíti letech se na pár měsíců vrátil k matce, ale opět byl odebrán z péče a do osmnácti let zůstal v dětském domově. Vystudoval tříletý obor cukrář.

Kolem 13 let začal chodit na brigádu do firmy, která vyrábí krmivo pro zvířata. Tuto pracovní zkušenost měl v době ústavní péče. O prázdninách měl brigádu jako číšník v restauraci. Po odchodu z dětského domova nastoupil do Café Savoy, kde byl jen chvíli. Dále vystřídal dva sklady a nyní pracuje v hotelu Hilton jako cukrář.

Respondent 5

Po narození byla dva roky v kojeneckém ústavu. Poté ji i sestru adoptovali. Adoptivní rodiče se po pěti letech rozvedli, oba si našli nové partnery. Klientka zůstala nejdřív u matky, ta jí po dvou letech už nechtěla, tak šla k otci. S novou partnerkou otce měla klientka spory, partnerka jí fyzicky i psychicky týrala. Klientku si ve dvanácti letech vzala do péče matka adoptivního otce. V osmnácti letech nastoupila poprvé do DPC Maják, kde dostudovala a zároveň jí byl přiznán invalidní důchod stupně I. kvůli mentální retardaci.

První pracovní zkušenost má z placené praxe v cukrárně, kdy jí bylo šestnáct let. Po ukončení školy si hledala práci v oboru, ale v cukrárnách na ní bylo moc rychlé tempo. Nyní pracuje v chráněné dílně Gatebo s.r.o. na pozici uklízečky na poloviční úvazek.

Respondent č. 6

Byl v ústavní výchově od narození, v dětském domově v České Lípě. Vyučil se strojním mechanikem/zámečnickem.

První brigádu měl ve třinácti letech, kdy jezdil prostřednictvím dětského domova pomáhat se sběrem vína na vinici. Další brigádu měl už

oficiální od patnácti let v pekárně. V osmnácti pracoval v Albertu, kde doplňoval zboží, byl ve skladu i na pokladně. Po nástupu do Majáku začal pracovat ve skladu, kde získal průkaz na vysokozdvihný vozík. Skladů vystřídal několik, mezi pracemi na plný úvazek měl i několik brigád např. doplňování zboží. Nyní pracuje pro firmu Prostor, kde je na ústní dohodu. Jsou to uklízení a zahradnické práce.

4.6 Vybraná zjištění

Současné zaměstnání:

Klienti pracují na různé pracovní poměry a to na hlavní pracovní poměr, poloviční úvazek, na dohodu o provedení práce, na brigádnickou smlouvu či na ústní dohodu. Klient, co má ústní dohodu přiznal, že si neplatí zdravotní pojištění. Naopak klient, který má uzavřenou DPP, si zdravotní pojištění platí každý měsíc. A vyhovuje mu to. *„Sice je to jako, že platím VZP každé měsíc, to jo, ale jako sám si můžu s těma penězma hospodařit, že to není každé měsíc, každou výplatu patnáctýho dostanu. Dostanu to prostě na ruku a tím to hasne, můžu si hospodařit.“* (R1)

Současnou práci si sehnali pomocí kamarádů, sociální sítě, Nadace Terezy Maxové a také s pomocí Domova na půl cesty Maják.

První pracovní zkušenost / Pracovní zkušenosti v ústavní péči:

Někteří klienti uvádějí svou první pracovní zkušenost jako placené praxe, které jsou spojené se studiem střední školy. Tam se věk pohybuje kolem šestnácti let. Je zajímavé, že klienti mívají často pracovní zkušenosti ještě před patnáctým rokem. Jedná se často o různé brigády, které jim umožňovaly a organizovaly dětské domovy. *„Měli jsme tvrdého ředitele, takže moje první brigáda byla ve třinácti. Jsme jezdili každé pátek na víno, sběr vína.“* (R5)

„Jo, to jsme furt jezdili na brigády. Mohlo nám být tak kolem čtrnácti let. To bylo zahradnictví za padesát korun na hodinu. Potom jsme jezdili do kempu to tam nějak udržovat.“ (R2)

Hodně brzký věk pro první pracovní zkušenost má jeden z klientů. „*moje první brigáda oficiální, kterou jsem si vydělával sám, bylo asi, když mi bylo osm let.*“ (R3) Popisuje, že u golfového hřiště sbíral ztracené míčky a pak je prodával golfistům nazpět.

Někdy se mohou klienti dostat k brigádě pomocí sponzorů dětských domovů. „*No tak tu Vévéesku, to bylo jakoby, že voni jakoby jsou sponzoři toho dětskýho domova, takže jakoby nabízej ty brigády přes to léto.*“ Z jednoho rozhovoru vyplynulo to, že jezdili brigádně pracovat pro některé zaměstnavatele dětských domovů. „*To bylo spíš si tě někdo musel vzít vyloženě. Takže na vlastní pěst. Já si pamatuju, s kamarádem, jsme právě jezdili kuchařce k jejímu manželovi na barák, on tam něco stavěl.*“ (R5) Jindy si klienti vydělali i nějakou práci přímo v dětském domově. „*...to byla takový brigáda nebrigáda. To řekli hele pojd' zametat dneska, vyděláš si. Takže něco jako na způsob tady...si uklidila barák a dostala si za to něco.*“ (R3)

Pomoc se získáním práce (organizace, vzdělání):

Klientům často pomáhají s hledáním práce různé organizace. Zmiňují Letní dům, Dejme dětem šanci a Nadaci Terezy Maxové. Klient popisuje spolupráci s Nadací Terezy Maxové, kdy mu pomohli sehnat práci cukráře v hotelu Hilton: „*Je zkontaktovali, že jo, ten hotel. A pak jsme teda byli na tom pohovoru.*“ (R4) Pracovníci z této nadace poskytují mladým lidem i doprovody na pohovory.

Kromě organizací, které se zaměřují na podporu začlenění mladých lidí do společnosti, pomáhají najít práci někdy i dětské domovy, z kterých klienti odcházejí. Práci v Praze také klienti řeší často pomocí různých brigádnických agentur. „*Tak třeba v Mariánkách jsem přes agentury nic neřešil. To až tady v Praze. Tady v Praze jako hodně přes ty agentury.*“ (R3)

Klienti se shodují, že Maják jim při získávání práce hodně pomáhal. Zmiňují i režim pro nezaměstnané: „*Nejvíc...no asi Maják, protože mě dokopal k tomu, že v devět tady budeš a budeš hledat práci. A tím to haslo.*“ (R2)

Někteří z dotazovaných uvádí, že jim jejich vzdělání nepomohlo k získání práce. Většinou se jedná o klienty, kteří nepracují v oboru, ve kterém se vyučili. „*A k čemu jako stěhovák potřebuju truhlářinu nebo rozdělanýho policajta? K ničemu. Takže asi ne.*“ (R2)

Rozdílný názor ohledně vystudované školy uvádí klientka, která si školu dodělávala ještě v Majáku a má s tím spojené hezké vzpomínky. „*To mi pomohlo hodně. Jedna sociální pracovnice mi pomohla se naučit nějaký ty věci v tý škole a to byl nejhezčí zážitek.*“ (R5) I další klienti se shodují v tom, že je výuční list velmi důležitý. „*Protože bez papíru, jak se říká, vezmou mě jedině na popeláře. Takže jsem si udělal výuční papír a můžu si s ním dělat, můžu s ním jít kamkoli.*“ (R1) „...no to že mám vyučenej ten obor, jakože jsem nejdřív vlastně nechtěl si to dodělat, jsem chtěl odejít dřív, ale vlastně tím, že jsem tam nakonec setrval a dodělal si ten obor, tak vlastně mám něco, že vlastně něco jsem, bez toho papíru bych nebyl nic.“ (R4) Kromě dokončené školy pomáhají klientům k získání práce i různé kurzy. „*Ale potom když jsem si udělal ten kurz na ještěrku, tak ve skladě to bylo mnohem snazší.*“ (R6)

Špatné vzpomínky:

Na dotaz ohledně špatných vzpomínek spojených s prací jsem dostala velmi pestré odpovědi. Někdy se to týká náplně práce, jako u klienta ve stěhovací firmě. „*no nejhorší pro mě bylo, když jsem přišel u toho stěhování na tékáčka. Na těžký kusy, to bylo asi nejhorší. Protože jsem se bál, že když to nezvednu, že se to blbě nakloní a rozbije se to.*“ (R2)

Další mluví o době, kdy ve velké míře užíval marihuanu, což ovlivňovalo velmi negativně jak jeho pracovní život, tak následně i další stránky života. „*Asi v těch Mariánkách, jak jsem hrozně hulil, tak to bylo situace, kdy jsem vlastně věděl, že nebudu mít jak zaplatit nájem, že budu jako v prdeli.*“ (R3)

Jako špatnou vzpomínku uvádí klient problémy se zaspáváním. „*Nejhorší to, že člověk zaspí. To se stává, takže to zaspávání.*“ (R4) Klientka negativně vzpomíná na vztahy na posledním pracovišti, které jí psychicky velmi rozložily. „*Že to prostě na mě vymýšleli na mě něco jako pasti. Že mi dávali do bot padesátikoruny, házeli na mě psychický bomby a prostě jsem to tam nezvládala psychicky, takže jsem teď kon na neschopence.*“ (R5)

Dobré vzpomínky:

Dobré vzpomínky se vztahují na různé oblasti. Klienti mluví o tom, že hodně záleží na kolektivu v práci. „*Já to beru asi jako za kolegy. Když narazíš na dobrý kolegy.*“ (R3) „*V jedné cukrárně, kterou jsem našla přes svého známého a byla to hezká, velká, pěkná cukrárna. A tam bylo takový, takový to bylo nejlepší. Ty lidi. Ukázali mi to tam. Ukázali mi, že se o to zajímají. A že byli i překvapení, že já se zajímám a ty náplně, co tam mají. Byla tam moc pěkná společnost.*“ (R5)

Klient ve stěhovací firmě si zas pochvaluje spolupráci se šéfem a řešení možností, jak přepravit různé věci při stěhování. „*Nejlepší možná bude to, že když fakt něco nejde, tak nad tím se přemýšlíme a jako buď někdy napadne něco šéfa a nebo taky mě. To je takový tetris občas, víš. Že nad tím přemejšlíme, jak to tam dostat.*“ (R2)

Další z bývalých obyvatel vzpomíná nejradši na svou první pracovní zkušenost. „*No hodně mě ovlivnil ten bistro Bazar, protože mě nakopnul jak do toho života, mám hospodařit.*“ (R1) A naopak další je nejspokojenější v současné práci. „*A nejlepší, že vlastně teďka dělám to, co mě baví.*“ (R4)

Velmi neobvyklé zážitky spojené z prací má klient, který nyní pracuje pro firmu, která dělá uklízení práce i na různých velkých koncertech. A díky tomu má spousty skvělých vzpomínek. „*Tak tady u té firmy asi. Koncert Rammstein, Robbie Williams, Linkin park, to se nevidí jen tak.*“ (R6)

Vztahy na pracovišti:

Všichni z dotazovaných uvádí negativní zkušenost se vztahy na pracovišti. Jednalo se o problémy s nadřízeným: „*Jsem se i někdy pohádal se šéfem.*“ (R1) „*A nejhorší jsou ty lidi, co si v práci hrajou jakoby na šéfa a takhle jakoby ty různé věci. Já tomu říkám rychlokvašky, protože dělají rychlý obory a pak dělají ze sebe šéfy, že prostě udělej tamto, udělej tamto, tohleco máš za dvacet minut hotový...*“ (R1)

Také mluví o problému s koordinátorem nebo uvádí konflikty s manažerkou: „*...byla tam jako vedoucí směny. A to už byla docela kráva...No a ona asi do měsíce byla manažerkou. A pak mě tam docela honila, jako jedinýho mě. A asi po tejdnu jsem už za ní šel fakt nasranej, jako proč to dělá. No a ona že je to moje pracovní náplň, a že jí to vůbec nezajímá...No pak jsem jí fakt poslal do prdele. Řekl jsem jí, že jdu marodit, že půjdu na neschopenku a pak že odcházím.*“ (R3)

Kromě problémů s nadřízenými mají klienti často problémy i s kolegy. „*No to že vlastně v té práci vždycky ať jdu kamkoli pracovat, tak se tam najde prostě nějaký člověk, nepřijemnej...*“ (R4). Respondentka má zase špatnou zkušenost s tím, že jí v práci obvinili z toho, že je zlodějka a lhářka.

Další mluví o problémech spojených s tím, že vypadá jako Rom, což se odrazilo na tom, jak se k němu chovali kolegové na pracovišti: „*do každého skladu, když jsem přišel, tak vypadám, jak vypadám, takže to. Takže to byla taková hnusná vzpomínka, jak se ke mně chovali ty první dny. Než vlastně přišli na to, že jsem normální.*“

Co práce přinesla:

Klienti velmi kladně hodnotí přínos práce pro svůj život. Zmiňují se o finanční odměně, hospodaření s penězi a o pracovní zkušenosti. „*Pro můj život mi jako přidala nějakou praxi. Pomohla a pomáhá mi finančně.*“ (R5) „*...hospodařit s penězma. A hlavně udržet tu pozici.*“ (R1) „*Jo, tak třeba*

možnost jet na dovolenou. Prostě vydělaný peníze. Jako odměna bylo a je dvakrát ročně hory, jednou moře a občas nějaký výlet.“ (R6)

Také se zmiňují, že je nějakým způsobem práce posílila. „...jako nebát se asi...Jsem si prostě začal věřit.“ (R2) „Určitě na prvním místě disciplínu. A dochvilnost.“ (R3) Klient také uvádí, že mu práce pomohla i v řešení konfliktů a jiných věcí. „Něčím si projde a je zkušenější a už tě jen tak něco nepoloží i když tam máš nějaký rozpor. Tak už to není jako dřív. Jako že jsem byl buď vyklepanej a nebo jsem chtěl končit hned po prvním konfliktu. A neuměl jsem řešit věci. A teď už si myslím, že je řešit docela umím.“ (R3)

Klienti uvádí, že díky práci získali nové kamarády a známé. A že jim práce pomohla v tom, že se umí lépe orientovat ve vztazích. „Uvědomila jsem si, co znamená, mít přátele... Víc jsem si uvědomila, že mám lidem víc pomáhat. Než dřív. Dřív jsem myslela jako hodně na sebe.“ (R5)

Negativní vlivy:

Jako negativní vliv, který má práce, uvádí klient časovou náročnost při stěhování. „...když děláme někdy hodně do noci...To je strašný, s tím časovým rozmezením. Jako pochopím dvanáctky. Ale pak jako čtyřadvacítka nebo dvě čtyřadvacítky za sebou...to fakt nejde...Ty lidi po sobě začnou rvát, div se tam nepokoušou.“ (R2) Další z dotazovaných bere práci jako ztrátu času. „No ztráta času určitě. Člověk si uvědomí, že je jenom pouhá ovce.“ (R3)

Co klienty negativně ovlivňuje, jsou mimo jiné vztahy na pracovišti. Často mluví o pomlouvání. „Tak to jsou ty pomluvy no. Taky tam něco vypustíš, řekneš to nějakým tím svým tím. No a ten druhej, kterej to jakoby uslyší, tak si to překrutí proti tobě.“ (R4) „A stalo se to, že ze mě udělali zlodějku a lhářku. Nikdy v životě jsem nikomu ni neukradla. A nedokážu lhát.“ (R5)

Poněkud jiný pohled na práci má v současné době klient, který se stará o svou roční dceru. „Jak se (jméno bývalé partnerky) vysrala na malou, tak já jsem úplně rozhozonej z toho. Mi bude šéf volat v neděli, v kolik mám jít

v pondělí, akorát na pondělí jsem si našel hlídání. Takže to mám vyřešený, ale co potom...? Tak tady v tom jsem takovej rozhozenej.“ (R2) Zatím na sebe nemá převedený rodičovský příspěvek, tak je pro něj situace zvlášť složitá.

Co by poradili:

Poslední otázka v rozhovoru byla, co by klienti poradili mladým lidem z dětských domovů a výchovných ústavů, po jejich odchodu z ústavní péče a příchodu do dospělého života.

Většinou klienti mluví o tom, že se člověk nemá bát a nesmí se vzdávat. A že záleží hodně na něm, jak moc chce. *„Já jsem třeba toho názoru, že není úplně důležitý, jak je ten člověk chytrej. Nesmí to být úplnej dement. Ale záleží, jak on chce moc. No. Všechno to je o tý morálce dneska.“ (R3) „...je to asi jako obecně jako že: chceš pracovat, pracuj, nechceš pracovat, tak nepracuj. Buď se budeš mít dobře, nebo se nebudeš mít dobře. To je tvoje svoboda. Buď chceš, nebo nechceš. Samozřejmě začátek budeš mít těžkej, ale takzvaně jaký si to uděláš, takový ro máš.“ (R6) Také přidávají příběhy, které vidí kolem sebe. *„Protože většina lidí ani neví, co chce dělat. Hlavně oni vylezou s holou prdelí. No já nevím. Asi fakt jako to první najít si hned práci...Prostě se nevzdat. Protože když se vzdaj, tak jdou do velkých sraček. A to jako do slova. Protože mám hodně známejch, který vylezli a jsou úplně v háji. Protože vlastně jeden spolužák vylezl a je na ulici. Začal fetovat a je z něj troska.“ (R2)**

Další klient radí, že je dobré vzít ze začátku i práci, která člověka nebaví a že časem se může dívat po něčem atraktivnějším. Také říká, že je dobré být aktivní, nespoléhat jen na pomoc kolem sebe a neočekávat nereálné požadavky bez zkušeností. *„tak aby byl aktivní, aby se nebál ze začátku, že jo, si najít prostě práci, který ho bavít třeba nebude, ale do toho začátku, aby si vydělal nějakou tu korunu...v tý době, co pak má osobní volno si může hledat nějakou jinou práci, která by ho bavila...Ale prostě když už teda najde nějakou tu pomoc, tak nespoléhat na to, že mu to všechno vyříděj oni sami za něj. A prostě aktivně i von, aby se zapojoval...Ale ze začátku prostě nemůže počítat*

s tím, že bude mít hnedka třicet tisíc, to prostě nejde. Tomu nedá nikdo. Bez těch zkušeností.“ (R4)

Klientka by poradila slušné oblečení na pohovor a mluvit upřímně, i když neříkat celou pravdu. Také varuje před příliš velkou důvěrou v kolegy. *„...když přijdou na ten pohovor, říct tam co nejvíc pravdu. Ne celou, ale alespoň tu polovičku...A ještě bych jim poradila, aby si v práci dávali pozor na kolegy. Aby je nejdřív poznali...A taky se hlavně obléknout slušně. Ale ne až moc slušně. Ale vzít si pěkné věci, čisté, bez děr. To hodně záleží na tom, co má člověk na sobě.“ (R5)*

A jsou i takové rady: *„Nenechat si srát na hlavu...a prostě poslouchat sám sebe, neposlouchat ty rychlokvašky, kteří maj prostě ty rychlý obory...“ (R1)*

4.7 Diskuze

Obecně se domnívám, že nástup do zaměstnání je náročný krok pro každého mladého člověka. Mění se životní rytmus, často se přehodnocují priority, člověk začíná uvažovat více o své budoucnosti.

V případě obyvatel Majáku i dalších domů na půl cesty je tento krok výrazně složitější než pro běžnou populaci. Svým způsobem si zaslouží i obdiv, jak ke své situaci přistupují, přestože cesta k dosažení spokojenosti v životě i zaměstnání je pro ně delší a komplikovanější.

Je pozitivní, že ať klienti pracují na jakýkoliv typ pracovního úvazku, včetně klienta pracujícího načerno, tak získávají pracovní zkušenosti a začínají si vštěpovat nějaký režim dne, do kterého musí zahrnout i vstávání do práce. Učí se hospodařit s penězi, váží si jich pak víc a dokonce jsou schopni si něco našetřit.

První pracovní zkušenosti mají klienti často v brzkém věku. Působí to přesto velmi sympaticky. Je jasné, že organizace, které jim je zprostředkovaly, ať to byly různé nadace či sponzoři nebo i jen ředitel dětského domova, měli prvotně za cíl naučit klienty „pracovat“. To je zkušenost, kterou by mladý

člověk měl v ideálním případě odpozorovat ve funkční rodině. V případě klientů z ústavní péče je toto jistě složitější.

Proto jsem velmi ráda, že se získáváním práce funguje spolupráce se všemi výše uvedenými organizacemi, včetně jejich pomoci a zpětné vazby pro společné řešení případných dílčích neúspěchů. Situace je možná komplikovanější vzhledem k nepříliš vysoké kvalifikaci klientů, ale pokud je snaha na všech stranách, zařazení klientů do společnosti může fungovat.

Spolupráce s různými organizacemi je velmi odlišná a vždy velmi záleží na konkrétních lidech. S jednou organizací jsme v Majáku spolupracovali velmi úzce a úspěšně. Pak vyměnili koordinátorku za někoho jiného a naše spolupráce se úplně změnila. Nový koordinátor byl téměř k nezastížení a pomoc při hledání práce se vlekla i měsíce. Což je pro mladého nezaměstnaného člověka nepřijatelné, když musí platit nájem, třebaže v Majáku celkem nízký, a kromě toho by mu měly zůstat i nějaké další prostředky k vlastnímu životu.

Všechny vzpomínky na začátky prvních zaměstnání ukazují, že k hlavním problémům klientů patří jednak dodržení pravidelnosti a dochvilnosti, jednak komplikace týkající se sociálního cítění a chování, vztahů na pracovištích, otázka malé nebo naopak přehnané sebedůvěry.

Problém, s kterým se setkáváme opravdu velmi hojně, je zaspávání. Někdy to může být způsobené pouze leností nebo nezralostí, s kterou je spojena i potřeba určitého rebelství. Jindy jde o problémy s užíváním návykových látek, především marihuany, která velmi často uživatele utlumí a pak nejsou schopni ráno vstát. Zvláště u nejmladších klientů je občas problém se zaspáváním důsledkem jejich denního a nočního režimu, kdy se dlouho do noci toulají venku a chodí spát až v ranních hodinách. V poslední době se ukazuje jako problém i závislost na počítačových hrách či na sociálních sítích. Klienti se do noci věnují počítačům či mobilům a pak mají samozřejmě problémy ráno vstát do práce a fungovat. Zaspávání a s tím spojené pozdní příchody do práce bývají častým důvodem, proč klienti o práci přicházejí.

Další komplikovanou oblastí pro naše klienti jsou vztahy na pracovišti. Mívají problém s přijímáním a podřizováním se autoritám. Někdy jsou jejich reakce neadekvátní či neslušné. Emočně jsou velmi nestabilní. Buď jsou kolektivem těžko přijímáni, nebo jsou někdy i zneužíváni. Jejich touha po nějakém vztahu je často zaslepí a pak se nechají různými způsoby využívat. Myslím si, že pro naše obyvatele je důležitá přirozená autorita, ke které by mohli v zaměstnání vzhlížet. Pokud se tou autoritou stane osoba s dobrou morálkou a snahou pomoci, je to pro ně velká podpora. Bohužel častěji se stává, že jsou ovlivněni spíše negativně.

Často se v Majáku setkáváme s tím, že nám klienti tvrdí, jak práci zvládají, že si je tam chválí. Pokud máme možnost zpětné vazby ze strany zaměstnavatele, dozvídáme se někdy realitu, na kterou nemají klienti náhled.

Nevím, zda nám klienti říkají, to co si myslí, že chceme od nich slyšet. Či nás nechtějí zklamat. Nebo zda si pochvalu a úspěch v práci tolik přejí, že proto pak lžou, aby z naší strany slyšeli právě tu nepřicházející chválu.

Klienty se snažíme oceňovat i za velmi malé krůčky dobrým směrem. Snažíme se na ně klást nároky, které jsou schopni splnit. Někdo není schopný pracovat osm hodin denně a tak hledáme možnosti zkráceného úvazku. Složitě je, že se dozvídáme velmi pozvolna a postupně, jaké mají naši klienti reálné výkony a co jsou schopni zvládnout. Přesto i přes časté neúspěchy se snažíme klienty i nadále povzbuzovat. Pokud není zřejmé, že klient prostě pracovat nechce a je rozhodnutý, že opravdu pracovat nebude. Pak naše spolupráce k osamostatnění nevede a poskytování služby našeho domu na půl cesty ukončujeme. Není neobvyklé, že tito mladí lidé si odžijí kus života podle sebe a pak se vracejí, třeba po roce, a už mají k práci úplně jiný přístup a jsou odhodlaní opravdu začít něco dělat. Někdy potřebují čas, aby dospěli, aby si uvědomili své životní priority. A my jim rádi dáváme druhou, někdy i třetí šanci, případně jim poskytujeme pomoc a podporu ambulantně.

Při poslední otázce rozhovoru, kdy se klientů ptám na jejich rady pro mladé nezkušené lidi, kteří začínají na trhu práce, mám pocit, že je z jejich

odpovědí znatelné, že někteří z dotazovaných už velmi dospěli. Umí se podívat na realitu bez růžových brýlí.

Velmi pozitivní je, že s námi udržují kontakt bývalí obyvatelé. Máme už celkem slušnou skupinu mladých lidí, kteří úspěšně pracují, mají kde bydlet a začínají si zakládat rodinu. Rádi k nám přijdou na návštěvu, aby se o své úspěchy podělili, což je i pro nás pracovníky vždy velmi motivující a povzbuzující.

Závěr

Cílem mé práce bylo zmapovat pracovní zkušenosti obyvatel Domova na půl cesty Maják.

Na začátku práce jsem definovala sociální zařízení domovy na půl cesty a přidala jsem bližší informace o DPC Maják. Zaměřila jsem se na popsání specifík mladých lidí, kteří prožili část života v ústavní péči, a proto jsem uvedla a vysvětlila pojmy deprivace, attachment, trauma a posttraumatická stresová porucha. Vzhledem k nevyrovnanému vývoji této cílové skupiny jsem přidala část o adolescenci a mladé dospělosti.

V další části své práce jsem se zaměřila na práci, zaměstnání a nezaměstnanost. Podala jsem obecné informace o těchto termínech a přidala jsem k nim zkušenosti z Domova na půl cesty Maják. Dále jsem se zaměřila v kontextu zkušeností v DPC Maják na typy pracovních smluv, úřad práce a neziskové organizace, s kterými spolupracujeme při hledání práce pro naše obyvatele.

Praktická část práce je založena na šesti rozhovorech se současnými i bývalými klienty DPC Maják. V rozhovoru se zaměřuji na témata, jako jsou současné zaměstnání, první pracovní zkušenosti, vztahy na pracovišti, vzpomínky spojené s prací. Zjišťovala jsem u obyvatel, co jim práce přinesla do života, případně jak negativně jejich život ovlivnila.

Z rozhovorů vyplývá, že klientům práce pomohla v několika směrech. Naučili se hospodařit s penězi, dokážou si nyní našetřit. Po několika pracovních zkušenostech klienti uvádí, že si více věří a umí řešit konflikty a problémy lépe. Mají už reálnější pohled na své pracovní uplatnění. Díky práci také našli nové kamarády a známé.

Jejich pracovní zkušenosti jsou velmi pestré. Často zmiňují důležitost kolektivu a nadřízených. Vztahy na pracovišti jsou pro ně komplikované téma a každý z dotazovaných má nějakou negativní vzpomínku spojenou s kolegy nebo nadřízenými.

Z rozhovorů jsem měla pocit, že i když občas klienti v práci selhávali, určitým způsobem je všechny zkušenosti – špatné i dobré – posunuly dál v jejich životě. Vnímám velký rozdíl mezi nezkušenými klienty, kteří s hledáním práce teprve začínají a s těmi, kteří si prošli několika pracovními pozicemi. A když některý z klientů dělá práci, která ho baví a dokáže ho i uživit, je to opravdu velký úspěch.

Ve své práci jsem se snažila teoretické informace propojit se zkušenostmi z DPC Maják. Myslím si, že se mi podařilo obsáhnout téma problematiky pracovního uplatnění mladých lidí, kteří mají zkušenosti s ústavní péčí.

Seznam literatury

BAŠTECKÁ, Bohumila a Petr GOLDMANN. *Základy klinické psychologie*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-550-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Vyd. 4., Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4 Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*. Vyd. 1 Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1 Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich., *Slovník sociální práce*. Vyd. 2 Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MULHEIR, Georgette, BROWNE, Kevin. a kol. *Deinstitucionalizace a transformace služeb pro děti - manuál pro dobrou praxi*. Vyd. 1 Praha: Lumos Foundation, 2012.

PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.

PTÁČEK, Radek, KUŽEOVÁ, Hana, ČELEDOVÁ, Libuše. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. Vyd. 1 Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-7421-040-2

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

SVOBODA, Mojmír, Dana KREJČÍŘOVÁ a Marie VÁGNEROVÁ. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2001.

ISBN 80-7178-545-8.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0629-2.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada).

ISBN 80-247-9006-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VRTBOVSKÁ, Petra. *O ztracením dítěti a cestě do bezpečí*. Vyd. 1 Tišnov: Sdružení SCAN, 2010. ISBN 80-86620-20-4

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Elektronické zdroje:

Dejme dětem šanci O nás [online]. [cit. 23. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.dejmedetemsanci.cz/3/o-nas>

Ekumsit O nás [online]. [cit. 21. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.ekumsit.cz/o-nas>

Ekumsit Pro Zájemce [online]. [cit. 21. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.ekumsit.cz/pro-zajemce>

Integrovaný portál MPSV Úřad práce ČR [online]. [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup/info>

Letní dům Veřejný závazek [online]. [cit. 23. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.letnidum.cz/verejny-zavazek>

MPSV O MPSV [online]. [cit. 6. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/65>

MPSV Právo a práce [online]. [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/6>

Nadace Terezy Maxové Naše poslání [online]. [cit. 23. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.nadaceterezymaxove.cz/o-nadaci/nase-poslani/>

Restart shop [online]. [cit. 23. 3. 2019]. Dostupné z: https://www.restartshop.cz/?page_id=39

Rubikon centrum Kdo jsme [online]. [cit. 23. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.rubikoncentrum.cz/kdo-jsme/>

Rytmus O podporovaném zaměstnávání [online]. [cit. 23. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.rytmus.org/stranka/o-podporovanem-zamestnavani>

Samovka Dílna Pontifex [online]. [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.samovka.cz/program/dilna-pontifex/>

VZP Dohody o pracovní činnosti [online]. [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/zamestnavatel/dohody-o-pracovni-cinnosti>

Přílohy

Rozhovor s respondentem 1

Řekni mi prosím o tvé současné práci. Co děláš?

Dělám stěhováka teďka, jinak jsem dělal hodně prací.

A kdo ti pomohl práci získat?

Kamarád, přes kamaráda jsem to získal. Nejdřív jsem ještě chodil do jiný práce, do UPC, do skladu, tahání čtyřiceti kilových krabíček a různě. Pak jsem se rozhodl, že půjdu dělat toho stěhováka, protože tam můžu kdykoli se najít, kdykoli se napít, můžu mít kdykoli volno při té práci a vybral jsem to proto, že mě to baví. Protože tam můžu kdykoli montovat, kdykoliv něco i rozbít, jako když jsou likvidační ty, likvidačka ta mě nejvíce baví, to jsou takový, že prostě lidi co vyhazují, co nepotřebují, tak to si můžu i vzít, když si to dohodnu se šéfem, tak si to můžu vzít domů, někdy to prodat, někomu, komu to bude vyhovovat, cokoli. Doma si opravím třeba vysavač, kterej potřebuju a pak vysává.

A pracovní smlouvu máš?

Jo, mám na DPP. Sice je to jako, že platím VZP každé měsíce, to jo, ale jako sám si můžu s těma penězma hospodařit, že to není každé měsíce, každou výplatu patnáctýho dostanu. Dostanu to prostě na ruku a tím to hasne, můžu si hospodařit.

Takže nemusíš čekat do patnáctého na výplatu?

Jo, přesně tak.

Teď jestli bys mi řekl něco o těch předchozích pracích. Kde jsi měl svojí první pracovní zkušenosti? Včetně brigád.

První pracovní zkušenost byla v pekárně. A to bylo...nejméně to bylo asi devět prací, co jsem měl zkušenost. A nejvíce jsem asi vydržel, to byla první práce, to bylo úplně první v šestnácti, v sedmnácti. To už jsem hospodařil s penězma, že prostě musel jsem si koupit jídlo, na telefon jsem si chtěl našetřit. Chtěl jsem si koupit nový dotykovej první v sedmnácti, nořas v osmnácti. Takže na tom nemumím moc pracovat, jen něco vyhledat. S jídlem umím hospodařit, počítám peníze a pětikilo mě stačí na čtyři dny, jídlo si uvařím na tu dobu, co potřebuju. A tak...

Tak to je dobrý. A co další pracovní zkušenosti? První byla teda pekárna?

Jo, první pekárna. Pak byly ty sklady. Loreal Paris a takový ty různé věci. Sportisimo, UPC ve skladě na letišti u letadel. A teď toho stěhováka. A Kaufland...a různý věci jako no. Já už si to nemůžu ani vzpomenout, co jsem dělal.

A bylo těžké získat všechny tyhle práce?

No...jak se to člověk postaví. Někdy ho vezmou hned a on tam vydrží dva roky. Někdy se to člověku nepovede a vydrží tam dva tři dny nebo měsíc.

A měl si nějaké mezery mezi pracemi? Jestli si byl třeba někdy i nezaměstnaný...?

No...neměl jsem žádné mezery.

Takže si chodil z práce do práce?

Jo, z práce do práce. Nebo pokoušel jsem se najít nějakou práci, abych se uživil.

Než si odešel z práce, tak sis našel něco jiného?

Jo.

A měl si nějakou pracovní zkušenost, když si byl v náhradní péči, ve výchovném ústavu?

Jo, měl, měl. To bylo, než to zkrachovalo, tak asi dva a půl roku jsem tam byl.

A proč si začal pracovat?

Protože jsem si chtěl našetřit na novej mobil, na novej noťas.

Takže si měl vlastní motivaci, nebylo to povinné?

Ne, ne. Sám jako prostě. Jsem si chtěl sám našetřit i našetřit na řidičák a prostě to, to jakože nemám telefon v deseti letech jak je to všude možně. Teďka už je to nová móda.

A jak si tu práci získal? Pomohl ti s tím někdo nebo sis jí našel sám?

Pomohl mi Letní dům, to jsem pracoval v kuchyni Bistro Bazar. Voni měli dvě pobočky. Takže nejdřív jsem byl v bistru bazar na Filosofický fakultě. Tam jsem byl rok a něco, jakoby brigádně. Pak ještě dohodli se školou a chodil jsem jako ráno, jako praxi. Takže jsem si vydělával peníze a i takhlenc to byla ta praxe pro školu. Takže jsem tam byl někdy od rána do večera, skoro každý den. Soboty a neděle jsem měl volný, to jsem se prospal vždycky. Takže proto spím jak medvěd.

A jak si získával práce? Kdo ti pomáhal?

Pomohl mi ten Letní dům. Získat tu práci. A ještě mezitím než jsem měl ten Bistro bazar, jsem měl v Tesco, jsem měl rovnání zboží a v Penny rovnání zboží a tak různě. A pak jsem šel do toho Bistro Bazaru. Říkal jsem si dobrý, tak budu tam pomocná síla v kuchyni. Takže mytí nádobí, škrábání zeleniny, škrábání brambor, prostě všeho, krájení zeleniny a příprava pokrmů.

A dál ti někdo pomáhal se získáním prací?

Jo jo. Dům na půli cesty. Kde teďka žiju. Žiju a udržuju si, abych zůstal v práci a našetřil si alespoň nějakou korunu. I když tady v Praze... no dá se to.

Jaké jsou tvoje celkové zkušenosti s prací, třeba nejhorší a nejlepší vzpomínky spojené z prací?

Nejhorší nejlepší vzpomínky...ty jo nejlepší byla ta vzpomínka v tom bistru. A nejhorší jsou ty takový ty lidi, který jsou jakoby. Nejlepší vzpomínka v tom bistru Bazar. A nejhorší jsou ty lidi, co si v práci hrajou jakoby na šéfa a takhle jakoby ty různé věci. Já tomu říkám rychlokvašky, protože dělají rychlý obory a pak dělají ze sebe šéfy, že prostě udělej tamto, udělej tamto, tohleco máš za dvacet minut hotový, ale oni si neuvědomují, že to, jak se tomu říká, že voni si neuvědomují, že oni v tom nebyli, že oni, že v té škole jim nakecaj různé jakob bláboli, že prostě tohle se dá zvládnout za dvacet minut jo, a že prostě ty ostatní lidi, co tam pracují, tak to nemůžou zvládnout za dvacet minut. Takže oni si to nevyzkoušeli, ty co ze sebe dělají ty šéfy, prostě si to nevyzkoušeli. Proto si hrajou ze sebe chytrýho a prostě takhle a takhle. Takže jsem si vybral to stěhování. Tam se můžu kdykoli napít, kdykoli se najíst. Někdy si sednout a tak různě.

Takže tam necítíš takové to komandování?

Jo přesně tak.

A která zkušenost z práce ovlivnila tvůj pracovní nebo osobní život?

No hodně mě ovlivnil ten bistro Bazar, protože mě nakopnul jak do toho života, mám hospodařit. Takže prostě měl jsem tolik peněz, jako třeba za ten celý den a prostě s tím musím vystačit třeba s jídlem nebo prostě tak.

A co ti pomohla s uplatněním na trhu práce? Pomohlo ti nějak tvoje dosažené vzdělání?

Výuční list ano, to jsem udělal. Protože bez papíru, jak se říká, vezmou mě jedinečně na popeláře. Takže jsem si udělal výuční papír a můžu si s ním dělat, můžu s ním jít kamkoli. S výučním papírem můžu jít kamkoli. Maturita, když to řeknu je navíc. Ale stejně člověk bude vydělávat s maturitou nebo vysokou školou, když to řeknu, dvacet tisíc měsíčně. Takže tak no.

Tak teď kdybys mi pověděl něco o vztazích s kolegy. Poznal si v práci lidi, kteří ti pomohli?

Asi čtyři lidi, no čtyři lidi.

A získal si v práci nové přátele?

Jako pár na facebooku mám, ale že bych se s nimi nějak vídal, to moc ne. Facebook nepoužívám, jen messenger jako esemesky, to jo, ale facebook, to je jako...no já když jsem měl facebook, tak mi to spíš užíralo život, takže tak.

To chápu. A jaké jsou teď tvoje vztahy na pracovišti?

Vztahy na pracovišti jsou dobré. Dobrý peníze. A dobrý šéf, pohodovej. V práci se můžu zasmát, kdykoli a tak. Není to jako v té práci, kde jsem prostě musel, když to řeknu, držet pusku a dělat to a to a to a prostě přiběhne

rychlokvaška, že tohles to musí bejt za deset minut hotový, ale sám to ty jo nedělal, myslí si, že maj vysoký platy a auto si vezmou na půjčku, takže takhlens no.

Trávíš třeba s kolegy nebo se šéfem i čas mimo práci?

Ano, na pivu nebo tak. Na večeri. Nebo prostě různě.

A měl si i špatné zkušenosti se vztahy v práci kromě těch rychlokvašek, jak jim říkáš...

Jo, to taky. Jsem se i někdy pohádal se šéfem. Nebo jako u toho stěhování, ale někde jinde. Takže tak.

A co dobrého ti práce přinesla pro tvůj život? Co tě naučila?

Co mě práce naučila, hospodařit s penězma. A hlavně udržet tu pozici. Takže tak.

A stalo se v práci něco, co ti nějak uškodilo? Co na tebe mělo negativní vliv?

No, spíš ty šéfy no, jak jsem třeba byl na tý praxi třeba v tý školní jídelně, to bylo na Florenci, ať umeju stůl nebo tak. A já jsem si říkal, ty jo to jsem měl jít radši na hygienika, protože ten dřevěnej stůj, co tam byl, byl úplně černej a to mě jakoby zaujalo, protože to šéf ukáže prstem, udělej tohlens a prostě mám to udělat, to jo, ale prostě umeju stůj poprvé za dva roky, seškrábnu tam jako půlku černoty jo.

A kdybys měl poradit dalšímu mladému člověku, který opouští nějakou náhradní péči, co by to bylo? Co by měl vědět, aby se dobře uplatnil v práci?

To já nevím, protože to je takový...hlavně, jak se tomu říká...nesrat si na hlavu, takhle to řeknu. Nenechat si srát na hlavu...a prostě poslouchat sám sebe, neposlouchat ty rychlokvašky, kteří maj prostě ty rychlý obory a prostě poslouchat, prostě sám sebe to jo, ale jakoby ty druhý ty taky, to jo. Ne je ignorovat, ale prostě jako když taky něco řeknou. A potom když si ten člověk takhle sere na hlavu, tak příběhne jeden, pak druhej za zádama, třetí z boku, čtvrtěj a jeden chce tamto, druhej tamto, třetí tamto a čtvrtěj tamto a už jako máte v hlavě takovej guláš, že prostě to nedáte. Pak řvou na vás, proč si neudělal tamto, proč si neudělal tamto, proč si neudělal tamto, proč si neudělal tamto ty to. Takže jako prostě takhle no, poradil bych, aby si nenechávali srát na hlavu. Jako když jsem si já nechával srát na hlavu.

Rozhovor s respondentem 2

Řekni mi o tvé současné práci, co děláš za práci?

Tak dělám stěhováka. Náplň práce je stěhovat lidi nebo spíš ty věci. A nebo taky zlikvidovat.

A jaké jsou tvoje pracovní podmínky?

Tak to je různý. Někdy je to s patrama, někdy s výtahem. Někdy jenom přízemí.

A máš nějakou smlouvu?

Jo, brigádní.

A co ti pomohlo tuhle práci získat?

Ty jo...brácha. Protože on nastoupil semka do tavočedu. A já jsem dělal truhlářinu. A tam byl s prominutím takovej čůrák. A já jsem tam odsud odešel a brácha mi to domluvil v Tavočedu, že sháněj truhláře – stěhováka. A to jsem měl za úkol něco přestěhovat, když někdo něco potřeboval, tak jsem to musel i opravit. A po tom sem odtamtud odešel, po třech, po čtyřech měsících. A teď už pracuju celou dobu se S.....

A co tvoje předchozí pracovní zkušenosti?

Před tím jsem dělal truhláře v Kyjích. To jsem jen tak našel na netu. Potom pokladače na stavbách, na balkonech podlahu, podklady v koupelnách. Do toho jsem šel s kámošem. A já jsem tam potom vydržel ještě asi tři měsíce, co on skončil kvůli škole. No stejně mě nevyplatil, takže jsem šel pryč. A před tím...co bylo před tím. Jo to jsem dělal ochranku. S bráchou. To bylo zajímavý, akorát peníze byly o ničem. Tak to jsme taky odešli. A co jsem ještě dělal... a nedávno jsem byl ve skladě. Tam jsem vydržel půl roku. Protože jsem zjistil, že pětadvacet je málo prostě. Abych utáhl byt za patnáct a ještě mi něco zbylo. Teda bavíme se v hrubým pětadvacet.

A měl si nějaké mezery mezi pracemi?

Jo, když jsem byl na Majáku. Tak jsem byl takovej línej. Ale sem tam jsem šel někam na brigádu, ale spíš jako že ne. A potom jsem se chytil u toho stěhování. A to se jim zase nelíbilo, že nemám smlouvu. Tak co jsem měl dělat. A potom jsem se sbalil a šel pryč.

A měl jsi nějaké pracovní zkušenosti, když si byl ještě ve výchovném ústavu?

Jo, to jsme furt jezdili na brigády. Mohlo nám bejt tak kolem čtrnácti. To bylo zahradnictví za padesát korun na hodinu. Potom jsme jezdili do kempu to tam nějak udržovat. A potom jsme měli jakoby brigády v truhlárně. Že si někdo něco objednal a my jsme to udělali. Že to jako nebylo to náplní praxe. Ale oni to zahrnuli do toho, jako že jsme se něco naučili.

A to byly brigády, které ti zajistil ústav?

Jo, to bylo skrz pasťák.

A jak si získával všechny práce? Kdo ti pomáhal nejvíc?

Nejvíc...no asi Maják, protože mě dokopal k tomu, že v devět tady budeš a budeš hledat práci. A tím to haslo. Nebo v osm. Já nevim.

Takže Maják a ještě někdo?

Asi hlavně ten Maják. Díky němu jsem vystřídal hodně těch prací. Že jsem mohl zjistit, co mě baví a co mě nebaví. Ale mě stejně nic nebaví. Jenom to stěhování mě chytilo. Protože to není stereotypní. Protože se to furt mění. Ne to stěhování, ale ty lidi okolo se mění. A jako ty jo, v tom skladu. Jako vidět furt do kola ty stejný držky. Furt jedna a ta samá práce. Pak ještě ten koordinátor byl na pěst. To se nedalo. To není nic pro mě.

A celkové zkušenosti s prací? Jaké jsou tvoje nejhorší vzpomínky spojené s prací?

Nejhorší...no nejhorší pro mě bylo, když jsem přišel u toho stěhování na tékáčka. Na těžký kusy, to bylo asi nejhorší. Protože jsem se bál, že když to nezvednu, že se to blbě nakloní a rozbije se to. A nebo že to fakt nezvednu. Nakonec to všechno dopadlo dobře. Vždycky jsem to zvedl a nic se nerozbilo. To bylo asi nejhorší pro mě. A nejlepší... to ti neřeknu, to opravdu nevim co. Nejlepší možná bude to, že když fakt něco nejde, tak nad tím se přemýšlíme a jako buď někdy napadne něco šéfa a nebo taky mě. To je takový tetris občas, víš. Že nad tím přemejšíme, jak to tam dostat. Si vem půl tunovej mandl. To nešlo dveřma, tak jsme to dávali oknem a ještě jeřábem.

S kolikátého patra?

To bylo všechno s přízemí. Tak jsme to vyložili z auta, přijel jeřáb a do okna to nedáš, kvůli těm lanům. A když odpojíš ty lana, tak ti to spadne. Tak jsme přemejšleli, jak to dáš dovnitř. Tak jsme tam museli naházet kurty. A to okno bylo ve stejný velikosti, tak jsme tam naskládali palety. A museli jsme to zvednou. Dva na jedny straně, dva na druhý straně. Jinak to nešlo.

A ovlivnila zkušenost z práce tvůj pracovní nebo osobní život?

Pracovní až tak ne. Ale spíš ten osobní. Jak se (jméno bývalé partnerky) vysrala na malou, tak já jsem úplně rozhozenej z toho. My bude šéf volat v neděli, v kolik mám jít v pondělí, akorát na pondělí jsem si našel hlídání. Takže to mám vyřešený, ale co potom...? Tak tady v tom jsem takovej rozhozenej.

No tak to se nedivím. A co ti pomohlo s uplatněním na trhu práce? Pomohlo ti vzdělání? Nebo fyzická?

To jsem nabral až po tom. Ale mám vůli se přiučit něčemu. Když mě to baví. A k čemu jako stěhovák potřebuju truhlářinu nebo rozdělanýho policajta? K ničemu. Takže asi ne.

A jaké máš vztahy s kolegy? Pomohl ti někdo v zaměstnání?

Jo, ten šéf. Ten mi hodně pomohl. Protože jak jsme šli s (jméno partnerky) od sebe, policajti mě vykážali. A já jsem byl úplně v prdeli. Na ubytovně jsme bydleli a litr na den. A já neměl tolik práce, abych platil litr na den. Tak mi šéf takhle postupem času napůjčoval asi šestnáct tisíc. Tak jsem mu to postupně splácel. Tak ten mi asi nejvíc pomohl. Jak jako po finanční stránce i jako po tý, po tý psychický. On hlavně mě na to rok před tím upozorňoval. Že každěj vztah půjde postupem času do hajzlu a že dopadnu jak on. No a rok po tom a já fakt dopadl jak šéf.

A získal si v práci nové přátele?

Jako jo. To jsou jako takový, jak to říct. Jako že ruku do ohně bych za ně nedal, ale jako že bych se s nimi bavil, to jo. Ale jako vídám je, bavím se s nimi, ale že by to bylo jako fakt kamarádství, to asi ne. To spíš jako že se známe.

A trávíš s kolegy i čas mimo práci?

Tak s tím Moldavanem. S kolegou. A někdy i se šéfem, že zajdeme na pivko. Když on se pohádá, tak jdeme na pivko.

A měl si nějaké špatné zkušenosti se vztahy v práci?

Jo měl, z toho Elitu a v tom stěhování jednoho. Ten mě a šéfa proti sobě poslal. Jsme byli rozhádaní nehorázně. Já jsem se pak na šéfa vysral. Jsem mu řekl, že pro něj nebudu makat. A ten známej z toho Elitu, že pro něj taky nemaká. Ale potom, když jsme se udobřili, tak mi šéf řekl, že pro něj celou dobu makal. Takže takhle nás rozhádal proti sobě.

A co tě práce naučila? Co nového nebo dobrého ti přinesla?

Co dobrého...jako nebát se asi. Protože já jsem se hodně bál, abych něco nepoškodil. A teďkon už je mi to nějak jedno. Jsem si prostě začal věřit. Prostě vím, že to odnesu, tak jak to je, tak to skončí na tom druhým místě. A že to prostě cestou nikde nerozjebu.

A ještě něco ti práce dala?

Jo sílu.

A stalo se někdy v práci něco, co ti uškodilo? Co na tebe mělo negativní vliv?

Jo, když děláme někdy hodně do noci, to mě fakt vytáčí. Ne že by to byl negativní vliv, ale je to jako nervozita. Když jdeme třeba... teď jsme stěhovali Rolexky. Jsme šli na šestou nebo na pátou na Václaváku. A skončili jsme druhéj den ve dvě ráno. A to se jako nedá. A tam byli ještě asi třístakilový skříně, který nešly rozebrat. A to se vezlo do skladu do prvního patra. No a

v jednu v noci to táhnout do prvního patra, když je člověk už úplně mimo, tak to se jako nedá. Ty lidi po sobě začnou rvát, div se tam nepokoušou. To je strašný, s tím časovým rozmezením. Jako pochopím dvanáctky. Ale pak jako čtyřicetka nebo dvě čtyřicetky za sebou...to fakt nejde.

To se nedivím.

A spíš psychicky je člověk už někde jinde.

Tak to asi i fyzicky ne, když stěhujete?

Ale tak to si člověk vybere na stěhování něco lehčího, aby si odpočinul.

A co bys poradit mladému člověku, co opouští náhradní péči, aby se dobře uplatnil v zaměstnání?

Hm...to bude těžký. Protože většina lidí ani neví, co chce dělat. Hlavně oni vylezou s holou prdelí. No já nevím. Asi fakt jako to první najít si hned práci. Okamžitě. Jinak bude v hajzlu. Jinak asi nevím, co mu poradit. Prostě se nevzdát. Protože když se vzdaj, tak jdou do velkých sraček. A to jako do slova. Protože mám hodně známých, který vylezli a jsou úplně v háji. Protože vlastně jeden spolužák vylezl a je na ulici. Začal fetovat a je z něj troska. Takže to asi takhle no. Jinak fakt nic jinýho nevím.

Rozhovor s respondentem 3

Řekni mi něco o tvé současné práci. Co děláš?

Jsem v kuchyni.

V jaké kuchyni?

Dělám v jedné restauraci v centru Prahy. A dělám tam v kuchyni.

Jaké jsou tvoje pracovní podmínky?

Velmi dobré. Dělám osm hodin denně. Máme ranní a odpolední směny. Pět dní v týdnu. Dva dny volna v týdnu. A čtyřicet hodin týdně pracuju.

A co ti pomohli získat tuhle práci?

Já a taky díky kámošovi, se kterým jsem dělal v Hooters. A ten mi jeden den řekl, že se půjde zeptat do té druhé restaurace. A já jsem šel s ním. Tam jsme si hned podali ruce.

Řekni mi o tvých předchozích pracovních zkušenostech? Kde jsi získal první pracovní zkušenost?

Úplně první...nebyla na smlouvu. A tak takový ty domácí práce. Někomu na zahradu brigádně. Do lesa na pily, na dřevo. To mi bylo čtrnáct. I když vlastně asi lžu. Protože moje první brigáda oficiální, kterou jsem si vydělával sám, bylo asi když mi bylo osm let. Až do desíti. Jsme bydleli u golfovýho hřiště. Fakt velkýho. A vždycky po těch pangejtech jak máš silnici a pak ty pangejty

kolem toho, tak tam byly vždycky míčky. Tak jsme je hledali a sbírali jsme je. A pak jsme je prodávali golfistům. Jeden míček za deset korun. A v té době, deset korun, v deseti letech, to bylo úplně wow. Každý den jsem běhal pro brambůrky. Ale my jsme si fakt docela vydělali. Byl jednou turnaj a vydělali jsme si každý asi šest stovek. A pak jsme ještě rozvázeli noviny po vesnici. To byla strašná díra. A vždycky jsme dostávali sladkosti od těch starej lidí. No a po vesničce jsme jezdili na kole, tak jsme vždycky dostali deset korun. Jako odměnu. No tak to byl můj první výdělek, v osmi letech.

A další pracovní zkušenosti?

Tak když nebudu brát tohleto, tak oficiálně jsem dělal od patnácti na stavbě. Pomáhal jsem, dělal jsem takovýto poslíčkářství, klasika. No pak jsem byl u Šimánka. Tak jsme tam dělali...jak máš dneska takový ty domácí práce. Nevím, jak to vysvětlit. Máš třeba plastovou nádobu, do který jde našroubovat šroubek a z druhý strany zamontovat a tyhle ty kousky ti přivezli, celou haldu a tak se to šroubovalo doma. A pak vlastně těch brigád jsem měl hodně. Ale většinou neoficiální. Na dohodu, na dobrý slovo.

A pak nějaké ty oficiální práce?

Tak to bylo v osmnácti. Jsem začal dělat už normálně na hotelu, číšníka. Pak jsem tam skončil. Pak jsem dělal brusiče. To bylo dobrý. Brusiče karbonových dílů.

To je trošku jiný obor?

No úplně. Úplně mimo. Tam jsem dělal asi půl roku. Pak jsem odešel. Šel jsem do velkoskladu, takže do logistiky. Tam jsem byl ze začátku na pásu, to byla strašná pakárna. Pak mě kámoš našťestí vytáhl, ten už tam dělal dýl nějakou pozici, tak mě vytáhl k těm, jak se to říká, prostě tam kam přijížděj ty kamióny do těch otvorů. Tak prostě vykládka, nakládka. Tak jsem začal jezdit s ještěrkou, s motorkou, s těma takovýma skladníma vozítkama prostě. To mě bavilo. No bez papírů, to by byl průser, kdybych tam něco rozbil no. No tam jsem dělal asi tři čtvrtě roku. Pak jsem skončil. Pak jsem dělal někde v Mariánkách...ale to si nevybavím co. To jsem měl období, kdy jsem hulil jak dobytek už. Strašně moc no.

Takže tam byla nějaká práce, kterou si už nepamatuješ?

No je to takový celý období, který si moc nepamatuju. Já si jen pamatuju, že se mi začala všechno srát. Že mě pak vyhodili z té práce, protože jsem zaspával strašně. Pak mě kámoš vyhodil z bytu. No a to vlastně začala moje éra na ulici, kdy až někdy v únoru jsem pak přijel sem do Prahy, do Sámovky. No pak tady v Praze to začalo Bagetérkou. Potom Hooters a pak teď ta aktuální práce v restauraci.

A bylo těžké některé ty práce získat?

No těžký...v uvozovkách. Vlastně co jsem sem přijal, tak tři měsíce jsem sháněl práci. To byl samej pohovor, rozhovor, telefony. Furt jsem musel někde

běhat na nějaký různý kraviny prostě. Po tom, co jsem udělal pohovor pro nějakou tu smetánku už...to bylo od Bohemia Energy. A tam jsme měli prostě testy, měli jsme tam...oni nám tam přivedli nějakou ženskou, jako kdyby ona volala, chápeš, já byl na druhý straně. A já jsem jí měl nabídnout nějaký produkt. Dostali jsme nějaký papírek a během minuty jsme měli přesvědčit toho člověka, na to, aby ho to zaujalo a aby si to případně zakoupil. Já vím, že jsem měl nějaký kolo bez řetězu. Takže úplně na hovno. Každý měl nějakou jinou věc, ale nějak znevýhodněnou. No a já vím, že jsem jí tam začal úplně lámat. A nepustil jsem jí ani ke slovu. No tak ještě s jedním frajerem jsme postoupili. A pak jsme se děli na dalším pohovoru, všichni už kravatky, kostýmy, no už se mi to nelíbilo. A už tam byli jen testy. A ani nevím, jestli jsem to napsal dobře. A ještě ten den mi ale volali, že si mě vybrali. Že poloviny lidí museli vyhodit. Tak že si toho mám vážit. A že si mám rozmyslet, kdy bych mohl nastoupit. Ale v tu chvíli jsem si to nějak rozmyslel. Já nevím, mě to nějak úplně strašně nebavilo. No a tři měsíce jsem takhle lítal po pohovorech. A pak jsem šel do té Bagetěrky. Kde jsem vydržel přes rok. Což jako z těch prací, co jsem ti řekl, byla jedna z nejdelších prací. A pak jsem šel do toho Hooters. Tam to bylo takový divný.

Ale tam si byl taky docela dlouho, ne?

No docela jo. Byl jsem tam vlastně půl roku. Pak jsem skončil. To jsem začal mít brigády u toho, jak jsem jezdil na ty Petřiny, pomáhat rekonstruovat byt. Takže po půl roce jsem v Hooters skončil, ale já tam nebyl na plný úvazek, byl jsem tam jen brigádně. Takže jsem tam tak často nebyl. No a s tím chlápkiem se mi taky nechtělo jezdit úplně každý den. No potom mě odsud vlastně vyhodili (odsud – z DPC Maják). A šel jsem zase do Sámovky. No a pak mě naštěstí vzali v Hooters na plnej úvazek. Takže jsem chvíli makal tam. A asi po třech měsících, co jsem tam chodil fakt pravidelně, jsem odešel tam, kde jsem teď. A to už jsem pak šel vlastně sem zpátky, na po druhý. No a pak jsem v Hooters skončil a hned druhý den jsem šel na pohovor tý současné práce.

A měl jsi i nějakou pracovní zkušenost, když si byl v dětském domově?

Jako na plnej?

Ne, i nějakou brigádu.

Jo, ale to byla takový brigáda nebrigáda. To řekli hele pojd' zametat dneska, vyděláš si. Takže něco jako na způsob tady...si uklidila barák a dostala si za to něco.

Takže takhle skrz ten dětský domov jsi dostával brigády?

To ani to. To bylo spíš si tě někdo musel vzít vyloženě. Takže na vlastní pěst. Já si pamatuju, s kamarádem, jsme právě jezdili kuchařce k jejímu manželovi na barák, on tam něco stavěl. Tak tam měl hromadu hlíny a my to měli překopat, nebo něco. Tak tam jsme jezdili často. Si právě pamatuju jednu dobu. To byla taková pravidelná brigáda.

A pomohl ti někdo získat práci? Třeba nějaké organizace?

Tak třeba v Mariánkách jsem přes agentury nic neřešil. To až tady v Praze. Tady v Praze jako hodně přes ty agentury. Těch agentur je hrozně moc. Tak třeba na Karláku je jedna, nevím, jak se jmenuje.

Tam je Brigádník.

Asi jo. Brigádník cz.

A pomohl ti někdo udržet práce?

Jak pomohl?

Tak třeba kdyby nebylo někoho, tak by si v práci nevydržel.

No tady v Praze ne. Ale v Mariánkách hodně. Tam jsem měl pořád někoho za prdelí. Tam hlavně teta. Ta se mě pořád zastávala a furt někde za mě běhala. Ale tady v Praze ne. Ale je pravda, že no...to je jedno.

A jaké jsou tvoje nejhorší a nejlepší vzpomínky spojené s prací?

Nejlepší.... no to ani nevím, jestli nějaké jsou. Ne. Ale asi nejhorší...jako v práci, co se stalo? Nebo skrz práci co se pak dělo?

Cokoli.

Já nevím. Nebo jako vim, ale nevím, jestli to má s tím něco společného. Tady v Praze...nejhorší to se asi nedá říct. Nevím. Já jsem psychicky odolnej. Asi v těch Mariánkách, jak jsem hrozně hulil, tak to bylo situace, kdy jsem vlastně věděl, že nebudu mít jak zaplatit nájem, že budu jako v prdeli. Ale vždycky jsem si na to dal brko a bylo mi dobře. Nějak jsem to jako ignoroval, nějak to vyšumělo vždycky.

A ta nejlepší?

Nejlepší...nevím. Já to беру asi jako za kolegy. Když narazíš na dobrý kolegy. Jako nejde moc úplně popsat situaci. Jako že přišel host a dal mi hrozně velký dýško. To spíš s těma kolegama. Když narazíš na dobrou partu, to bylo třeba v tý bagetérce, tak se dělá dobře v práci.

A ovlivnila nějaká pracovní zkušenost tvůj život? Pracovní nebo i osobní?

To asi každá práce. Každá práce ovlivňuje tvůj život.

A nějak významně?

Významně... to už tě ovlivňuje to, že chodíš do práce a máš nějaký rozpis.

A co ti pomohlo s uplatněním na trhu práce?

No...v Mariánkách to začalo na hotelu, tam jsem chodil na praxi, takže to mělo výhodu, že mě znali. Že mě tam vlastně nechali. Jinak s tím brusičem...tam jsem k tomu přišel jak slepej k houslím. A to samý v tom skladu, to jsem taky nikdy před tím nedělal. Tam vlastně díky známejm. To samý u brusičů i na

stavbě. V bagetérce...to bylo že tě tam taky zaučej, takže Hooters taky. Takže buď díky známejm nebo si tě prostě vytrénujou.

A pomohlo ti tvoje dosažené vzdělání?

Ne. Já jsem číšníka vlastně dělal, když jsem vyšel z děcáku asi rok. A pak jsem se k tomu už nedostal. Vlastně až teďkon, za měsíc, kdy půjdu na plac, tak se mi to možná nějak vrátí nebo vybaví. Tak pak to možná zjistím.

A co tvoje vztahy s kolegy a zaměstnavateli?

Já jsem hodně vztahovej.

A potkal si v práci lidi, kteří ti pomohli?

Jo, hodně.

A nové přátele?

Samozřejmě. Já jsem vždycky taková hvězda, když někam přijdu. Ne kecám. Ale mě nedělá problémy navazovat vztahy, když někam přijdu. A pak jsem jako rád, že jsem i některé poznal. Protože někteří mi fakt sedli a chci se s nimi vídat do teď. A mám je rád vyloženě. Ne pracovně, ale osobně.

A trávíš čas s kolegy i mimo práci?

Jo.

A nějaké špatné zkušenosti se vztahy na pracovišti máš?

Jo, většinou bohužel s těma vlivnejma. Třeba s manažerkou Bagetérie. Ona to byla Ukrajinka a jako v pohodě, jako dobrá ženská. Ale byla to taková kráva prostě...ona vlastně ta Bageterie jako ta společnost má asi tři obrovský budovy, nějaký pásovky. Dělej tam výrobky jako kdybys šla na benzínku. V Český republice máš od krokodajlů různý bagety a sendviče, že jo? A tyhle ty kraviny. No a to oni tam dělej tyhlety balený kraviny. A v těch bagetériích dělají už fresh jídla. No a takhle ta ženská dělala vedoucí jedný z těch budov, tak šla na Vodičkovu do bagetěrky a byla tam jako vedoucí směny. A to už byla docela kráva. Kamarádila s manželkou toho nejvyššího v bagetérce. A hrozně toho využívala. Dávala to hrozně najevo. Že má ty vlivy. A jsou jedna ruka. A už tu dobu jsem jí neměl rád. A jeden večer, když jsem se šel převlíct a kámoška seděla u toho jednoho stolu, prostě jsme tam chodili jíst. A začali jsme jí tam hrozně pomlouvat. A ona za mnou pak otevřela dveře do šatny, úplně rudá. A odešla. No a ona asi do měsíce byla manažerkou. A pak mě tam docela honila, jako jedinýho mě. A asi po tejdú jsem už za ní šel fakt nasranej, jako proč to dělá. No a ona že je to moje pracovní náplň, a že jí to vůbec nezajímá. A že vůbec zasedlá není. A ona byla i dost velká manipulátorka. Uměla ty lidi dobře namotivovat, ale tak, aby z toho měla úspěch ona. No pak jsem jí fakt poslal do prdele. Řekl jsem jí, že jdu marodit, že půjdu na neschopenku a pak že odcházím. Tam mi to nejdřív nechtěla věřit, protože tam u toho bylo ještě dost lidí, protože se zrovna střídali směny. No ale tak jsem to udělal no. Ale marodil jsem jenom půlku měsíce. A pak jsem přišel, že končím.

A co ti dobrýho práce přinesla? Co tě naučila?

Určitě na prvním místě disciplínu. A dochvilnost.

A na druhým?

Určitě kamarády. Nový známý. A taky zkušenosti, Je toho hodně. Takovej ten přehled o nějakým...tom životě. Něčím si projde a je zkušenější a už tě jen tak něco nepoloží i když tam máš nějaký rozpor. Tak už to není jako dřív. Jako že jsem byl buď vyklepanej a nebo jsem chtěl končit hned po prvním konfliktu. A neuměl jsem řešit věci. A teď už si myslím, že je řešit docela umím. No ale hlavně asi ty lidi, tady v Praze hlavně. V Mariáňkách to nebylo moc o těch lidech. A ani jsem se tam ještě nenaučil pracovat.

A něco, co ti uškodilo? Co na tebe mělo negativní vliv?

No ztráta času určitě. Člověk si uvědomí, že je jenom pouhá ovce. Dočasně teda. To já nechci bejt. Fakt. V tomhle systému. Každěj leze někomu do prdele. Vyděláváš pro někoho.

A co bys poradil mladému člověku, který opouští náhradní péči, aby se dobře uplatnil v práci?

Si myslím, že nějaké předané zkušenosti. Já jsem třeba toho názoru, že není úplně důležitý, jak je ten člověk chytrej. Nesmí to být úplnej dement. Ale záleží, jak on chce moc. No. Všechno to je o tý morálce dneska. Ale nevím, co bych jim řekl. Kdybych jel třeba do děcáku. Asi že záleží, jak se k tomu člověk staví. Musí chtít hlavně no. A na mě třeba vždycky platila pevná ruka, to vím odmalička. A já jsem za to rád.

Rozhovor s respondentem 4

Řekni mi víc o své současné práci, co děláš? Jaké jsou dvoje pracovní podmínky?

Tak momentálně dělám v hotelu Hilton, v oboru cukrář. A podmínky...tak mám krátkej dlouhej týden, prostě pět a dva dny v týdnu, se to točí. Jo dělám dvanáctky, od desíti do desíti. A ještě nějaké podmínky?

Jakou smlouvu máš?

Smlouvu teď jako nevím, normálně na dobu neurčitou, už jsem po zkušební době.

A co ti pomohlo získat tuhle práci?

No ta Nadace Terezy Maxový, přes ní tu práci mám.

A jak ti s tím pomohli?

Je zkontaktovali, že jo, ten hotel. A pak jsme teda byli na tom pohovoru a teda nejdřív na pohovoru v tom velkym Hiltonu, tam jsem se domluvil, tak jsem tam šel i na ten zkušební den, do toho velkýho, tam teda že by to bylo osmičky od pondělí do pátku. No a tam to teda bylo dobrý, akorát je tam hodně lidí, tak jako jestli by mě nevadilo dělat v tom menším hotelu. A tak tam jsem byl taky ještě ten den domluvenej tak jsem tam šel s tím šéfem se domluvit a tak. A tam jsem teda nemusel dělat ten zkušební tenten. A tam jsme se domluvili jen na nástupu.

Řekni mi o všech tvých předchozích pracovních zkušenostech. Kde jsi získal první pracovní zkušenost i třeba brigádu?

Tak to bych musel trochu popřemejšlet. Tak první brigáda, což bylo ještě v tom domově...a bylo to Vévéečko. Tam jsem vlastně chodil na brigádu.

Co je Vévéečko?

Vévées, to je vlastně firma, která vyrábí krmivo pro zvířata. Takže tam jsem vlastně chodil jakoby na brigády.

A další pracovní zkušenosti?

Pak jsem chodil tady, když jsem byl u mámy na prázdninách jenom, tak jsem chodil do Fo mňam mňam. Tak jsem chodil a dělal číšníka. A je to jako vietnamská restaurace. A to byla ta další. A potom, když jsem sem nastoupil semka, když jsem ukončil studium, tak jsem vlastně nastupoval do toho na Újezdě, jak je to Café Savoy. A tam jsem teda byl jenom krátce, tam to pro mě jakoby nebylo. No a protože jsem nechtěl na ty pracáky, tak jsem si hnedka sháněl ty sklady, což máma dělala ve skladu, tak jsem taky dělal ve skladu Aktiva, co se zabývá kancelářskejma věcma. Tam jsem taky byl chvíli. Pak jsem přešel ještě do jednoho skladu, což je ten DP Sencer, který se zabývá elektronikou od Applu. No a tam jsem byl osm a půl měsíce. No pak jsem to ukončil a od té doby jsem v Hiltonu.

A bylo těžké práce sehnat?

Tak jako když člověk aktivně hledá a chodí na ty pohovory a domlouvá se, tak to jako těžký není. To je prostě o tom přístupu, když ten člověk práci hledá, tak jak prostě má o to zájem nebo nemá zájem. Oni za ním chodit nebudou, když nechce.

Měl jsi nějaké mezery mezi jednotlivými zaměstnáními?

Tak jako když jsem ukončil to na Újezdě, tak tam vlastně týden, dva a už jsem šel do té Activy. A u té Activy, tam to bylo, tam jsem to ukončil taky nějak jako maximálně tak dva týdny, než jsem šel do toho Senceru. Akorát tím, že u toho Senceru, když jsem to skončil, tak jsem šel na ten pracák, protože dva měsíce mě to trvalo, než jsem nastoupil do toho Hiltonu, že to jako nebylo hnedka po ukončení. Takže jako jsem nerad šel na ten pracák, člověk občas musí.

Když jsi byl v dětském domově, tak jsi měl teda dvě brigády?

Jo, dvě. V tom Vévéesku a pak v Praze tu restauraci.

A pomohl ti někdo sehnat tyto brigády?

No tak tu Vévéesku, to bylo jakoby, že voni jakoby jsou sponzoři toho dětskýho domova, takže jakoby nabízej ty brigády přes to léto. A takže tam jsem jako chodil, od těch patnácti do těch devatenácti, tak jsem tam párkrát byl. A pak tady, když jsem jakoby šel od osmnácti, semka šel na prázdniny k mámě, tak vlastně jakoby jsem taky chtěl nějakou tu brigádu, tak jsem oslovil ty agentury a oni, že se ozvou jakoby, tak to už by mi skončil pobyt. A tak vlastně, protože máma tam hledala jakoby pro sebe nějaký ten přivýdělek a tak jí to nabídly, Robert dělal v Pražský tržnici, tak tam dělal taky právě u jedněch Vietnamců a vona tam dělala vlastně manželka od toho co má tu restauraci Pho mňam mňam a tak jí to domluvil nejdřív pro mámu, tam byla na tom pohovoru. A takže ona to nepřijela, tak se zeptala na mě no a tak jsem tam nastoupil a spokojenej.

A jak si získal všechny svoje zaměstnání? Nejdřív to teda bylo přes dětský domov, pak přes mámu a další sklad taky přes mámu, protože tam pracovala.

Ano, další sklad ten Sencer, ten jsem si já vlastně zařídil sám. A ten Savoy byl přes Dejme dětem šanci, to je neziskovka.

A pak Hilton je přes Terezu Maxovou.

Ano. Ale musel jsem bejt aktivní.

A jaké jsou tvoje zkušenosti celkově s prací? Jaké jsou tvoje nejlepší a nejhorší vzpomínky spojené s prací?

Nejhorší to, že člověk zaspí. To se stává, takže to zaspávání. A nejlepší, že vlastně teďka dělám to, co mě baví.

A která zkušenost z práce ovlivnila nejvíce tvůj pracovní nebo osobní život?

Která zkušenost...která zkušenost. No to že vlastně v tý práci vždycky ať jdu kamkoli pracovat, tak se tam najde prostě nějaký člověk, nepříjemnej, kterej na tebe hází špínu a prostě tě snaží nějakým způsobem...jak bych to popsal.

Nějak očernit?

No nebo nějakým způsobem pomlouvá. A to jsem teda zjistil, že nemá cenu řešit, protože to najdu všude, vždycky někde nějaký takovej týpek bude.

A co ti pomohlo s tvým uplatněním na trhu práce?

Co mi pomohlo...no to že mám vyučenej ten obor, jakože jsem nejdřív vlastně nechtěl si to dodělat, jsem chtěl odejít dřív, ale vlastně tím, že jsem tam nakonec setrval a dodělal si ten obor, tak vlastně mám něco, že vlastně něco jsem, bez toho papíru bych nebyl nic.

A pověz mi něco o tvých vztazích s kolegy v práci a se zaměstnavateli. Potkal jsi v práci lidi, kteří ti nějak pomohli?

Jo, no vždycky se tam najde člověk, kterej je v pohodě a pak jsou samozřejmě ty lidi, kteří ti dělaj ty naschvály.

A získal jsi v práci i nějaké nové přátele?

Taky. Asi teďka nejvíc v tý momentální.

A trávíš s kolegy čas i mimo práci?

No tak zajdeme si na pivko.

Co dobrého ti přinesla práce pro tvůj život? Co tě naučila? Co ti dala?

Tak bez práce nejsou koláče, víš jak to myslím.

Takže tě naučila, že se musí pracovat?

No. Když člověk něco chce, tak si na to musí vlastníma rukama, protože peníze nerostou na stromech.

A stalo se v práci něco, co ti uškodilo? Co na tebe mělo negativní vliv?

Tak to jsou ty pomluvy no. Taky tam něco vypustíš, řekneš to nějakým tím svým tím. No a ten druhý, kterej to jakoby uslyší, tak si to překroučí proti tobě.

Kdybys měl poradit dalšímu mladému člověku, který opouští nějakou náhradní péči, co by to bylo? Co by měl dělat, aby se dobře uplatnil v práci?

Co by měl dělat...tak aby byl aktivní, aby se nebál ze začátku, že jo, si najít prostě práci, který ho bavit třeba nebude, ale do toho začátku, aby si vydělal nějakou tu korunu. A prostě nebát se toho a být aktivní a hledat. A vlastně když už má nějakou tu práci, která ho nebaví, tak ať nezapomíná, že v tý době, co pak má osobní volno si může hledat nějakou jinou práci, která by ho bavila. No a aktivně, neříkat takový ty věty, že prostě práce není. Že neumí, že prostě nesežene práci, protože prostě nejsou ty možnosti, protože ono naopak, práce bude vždycky, ale ty lidi nejsou. Takže prostě se toho nebát, prostě aktivně přes nějaký ty nadace nebo vždycky někdo se najde, kdo mu pomůže. Ale prostě když už teda najde nějakou tu pomoc, tak nespoléhat na to, že mu to všechno vyříděj oni sami za něj. A prostě aktivně i von, aby se zapojoval. A takhlen. A pak si najde i tu práci, která ho bude bavit. Ale ze začátku prostě nemůže počítat s tím, že bude mít hnedka třicet tisíc, to prostě nejde. Tomu nedá nikdo. Bez těch zkušeností.

Rozhovor s respondentem 5

Řekni mi něco o své současné práci. Co děláš za práci? A jaké jsou pracovní podmínky?

No teďkon dělám na práci úklid v chráněný dílně Gatebo s.r.o. A mám tam jako takový docela blbý podmínky. Jako že tam je několik lidí, jako tři ty uklízečky. Někdo má ranní, někdo odpolední. A že prostě to...je to tam takový, že uklízíme kanceláře, sklad, různý povrchy, zasedačku a tyhle ty věci.

A jakou máš pracovní smlouvu?

Já teďkon mám pracovní smlouvu poloviční, jako zkrácenou.

Takže máš poloviční úvazek?

Ano, poloviční úvazek.

A jak se ti povedlo tuhle práci získat? Pomohl ti někdo?

Pomohl mi s tím Dům na půl cesty Maják. S tou chráněnou dílnou jsou v kontaktu, tak mě tam i doporučili.

Řekla bys mi o tvých předchozích pracovních zkušenostech?

Mí minulý zkušenosti nebyly jako v pohodě. Že byly jako prostě...že jako psychicky tam na mě tlačili, že to prostě musím stíhat do tří minut a že jsem jako prostě hrozně pomalá...a takhle.

A kde to bylo? Včetně brigád?

Bylo to jakoby na praxích, ve škole. To mi bylo asi šestnáct. Jsem dělala v cukrárně, v cukrárnách. A tam je to takový, že je to fofr. A já to tam jako moc nezvládala. Ale jako byli tam někteří spokojení. A jiní chtěli, abych tam do sebe dala víc.

A tu praxi jsi měla nějak placenou?

Ano.

A jiné zkušenosti než při praxi?

Potom jsem byla v jiných cukrárnách. Ale tam jsem moc dlouho nevydržela, tam to pro mě bylo hodně náročný.

A bylo těžký práci v cukrárně získat?

No jako moc těžký to jako nebylo. Já jsem koukala na inzeráty na internetu a tak různě po novinách. Ale hlavně přes internet.

A mezi těmi pracemi byli nějaké mezery? Jako že jsi chvíli nepracovala?

Jo, byly tam mezery. Jako že tam byly mezery do toho nástupu po škole, když jsem byla čerstvě vyučená. Protože pro ty vyučený to je hodně těžký.

Proč si začala pracovat?

Začala jsem pracovat kvůli tomu, abych si vydělala na nájem, na nějaký ty radosti svoje a tak.

Jak si získala všechny svoje práce?

No zavolala jsem na inzerát, zeptala jsem se, jestli tam mají místo. No pak jsem tam šla na pohovor. Ptali se, jestli jsem vyučená, jestli mám nějaký zkušenosti a tak.

A jaké jsou tvoje celkové zkušenosti s prací? Třeba nejlepší vzpomínky?

V jedné cukrárně, kterou jsem našla přes svého známého a byla to hezká, velká, pěkná cukrárna. A tam bylo takový, takový to bylo nejlepší. Ty lidi. Ukázali mi to tam. Ukázali mi, že se o to zajímají. A že byli i překvapení, že já se zajímám a ty náplně, co tam mají. Byla tam moc pěkná společnost.

A nějaká nejhorší vzpomínka?

To je letos, nejhorší vzpomínka. Že to prostě na mě vymýšleli na mě něco jako pasti. Že mi dávali do bot padesáti koruny, házeli na mě psychický bomby a prostě jsem to tam nezvládala psychicky, takže jsem teď kon na neschopence.

A který zkušenost z práce ovlivnila nejvíc tvůj pracovní i osobní život?

Ta práce, kde teď pracuju. Protože jsem tam přišla prvně, všechno bylo v pohodě, ok. Všichni se tam se mnou bavili, chodili se mnou i troška ven. Chodili se mnou i do Penny marketu, ale potom se to všechno úplně rozhodilo. A teď kon už nic. Od té doby se se mnou nebavej. A hodně mě to bolí.

Tak to se nedivím. A co ti pomohla s uplatněním na trhu práce. Co ti pomohlo získat ty práce?

Asi moje osobnost. A hlavně, jak jsem přišla na ten pohovor. A řekla jsem tam hodně věcí. Takže asi věděli, že nějaké zkušenosti mám a tak mi řekli, že to se mnou zkusí.

Takže ses i doptávala na těch pohovorech?

Ano, doptávala, všechno jako co jsem potřebovala vědět.

A pomohli ti tvoje vzdělání?

To mi pomohlo hodně. Jedna sociální pracovnice mi pomohla se naučit nějaký ty věci v té škole a to byl nejhezčí zážitek.

Takže bylo důležité školu dodělat?

Bylo ho hodně důležité. Kdyby někdo neměl výuční list, tak nevím, jestli by ho vzali do cukrárny. Nevím. Já jsem měla ten výuční list, tak to bylo dobrý. I když někteří mají i tu maturity, tak to mají dobrý, ale mě vzali i s tím výučním listem.

A jestli bys mi mohla říct něco o vztazích s kolegy a zaměstnavateli. I v jiných pracích, než v té současné, kde to teda není nic moc. Potkala si v práci lidi, kteří ti nějak pomohli?

Spoustu, jako ve dvou nebo ve třech pracích jsem potkala lidi, kteří mi hodně pomohli. Že prostě jako mi pomáhali, říkali mi, co mám dělat. A pomáhali mi se dostat do toho tempa. A v tý současný mi taky hodně pomohli lidi. A nejvíc jeden kolega, který se jmenuje Ten mi hodně pomoh. Jak psychicky, tak i teď mi pomáhá.

Tak to je hezký. Takže i teď se na něj můžeš obrátit?

Ano.

Takže si v práci získala nové přátele?

Ano. Alespoň jednoho. No ne jen jednoho. Když jsem pracovala v Gatebu ještě ve skladu. Tam jsem prošla tři dílny. Bambula, sklad a teďkon úklid. V Bambuli mám taky kamarády. A ve skladu mám snad celej sklad kamarádů. Tam si se mnou vždycky povídaj, když jsem tam uklízela. Nebo přišli za mnou. V těchto těch dvou jsem spokojená, jen na tom úklidu je to teď takový těžký.

A kdyby si shrnula ty vztahy na pracovišti?

No je to různý. Jsou tam přátelé i nepřátelé. Ty přátelé jsou dole ve skladu a ty nepřátelé jsou spíš tam nahoře, jak dělají ten úklid. Víc tam mám přátel než nepřátel. Takže dobrý.

A co zaměstnavatelé? Nebo nadřízení?

Tak jako měla jsem s nima dobrý vztahy. Jsou tam dvě nadřízené. Paní, tu moc nemusím. A pak paní....a s tou si rozumím nejvíc. S tou si rozumím i jako že mi pomůže, poradí. Tu mám ráda.

Takže ti radí jen na pracovní úrovni?

Ne, i jinak. I v osobním životě.

A trávíš s kolegy čas i mimo práci?

Jo, trávila jsem dost času s nima.

A nějaké ty špatné zkušenosti? Třeba i v těch cukrárnách.

Tam právě moc špatné zkušenosti nebyly. Vono to nejvíc je v týchle současný. Tam je nejvíc těch špatných i dobrých vzpomínek. V těch minulých to bylo v klidu. I něco mále jsem tam překousávala, ale tady jsem to už nedokázala překousnout.

A jaký měla práce přínos pro tvůj život? Co dobrého ti práce přinesla?

Pro můj život mi jako přidala nějakou praxi. Pomohla a pomáhá mi finančně. I když mám teďkon dost blběj plat, ale vyžívám s ním v pohodě. A já jsem taková, že na ty peníze moc nejsem. Pokud jsou, tak jsou. Tak si udělám radost. A nebo to dám vedle, rozpočítám si to. A když nejsou, tak čekám, až přijdou. Ale chodím ven, i když nemám peníze.

A co tě práce nového naučila?

No ta práce mě naučila novou věc, že jako je dobrý, je dobrý mít lidi, mít přátele tam v tom. Je to něco jinýho. Uvědomila jsem si, co znamená, mít přátele. Takhle.

A dala ti něco práce?

Asi to, co jsem měla i předtím. A hlavně ty zkušenosti mi dala. Hlavně mi dala, že jsem si uvědomila, víc jsem si uvědomila, že mám lidem víc pomáhat. Než dřív. Dřív jsem myslela jako hodně na sebe. A teď kon i když uvidím cizího člověka, jak spadne, tak se zeptám, jestli je v pořádku. A to jsem před tím neměla. Tak to mě naučila ta práce. Jako mluvit s těma úplně cizíma lidma, který vůbec neznám. Třeba je potkám v autobuse. Tohle to mi dala.

A stalo se v práci něco, co ti uškodilo? Mělo na tebe negativní vliv?

Jo. To se stalo. A stalo se to, že ze mě udělali zlodějku a lhářku. Nikdy v životě jsem nikomu ni neukradla. A nedokážu lhát. A ještě jedna kolegyně. Před tím, když jsem tam přišla, tak mi hodně pomáhala, půjčovala mi věci, ale teď kon mě odradila, jak mi udělala tu past s tou padesátikorunou v botě. To mě hodně od ní odradilo. A řekla jsem si, že to nebude dobrej člověk. Hodně mě to zamrzelo, ale to už nezměním.

A kdybys měla poradit mladému člověku bez zkušeností, jak se dobře uplatnit v práci?

Hlavně, zajít...jako když přijdou na ten pohovor, říct tam co nejvíc pravdu. Ne celou, ale alespoň tu polovičku jo. A to oni oceněj a myslím si, že to pak bude OK. A ještě bych jim poradila, aby si v práci dávali pozor na kolegy. Aby je nejdřív poznali. A aby se neřítily střemhlav jako já, že jako jsem se s nimi hned bavila. Ne střemhlav. Jako povídat si s nima. Ale ne osobní věci. A taky se hlavně obléknout slušně. Ale ne až moc slušně. Ale vzít si pěkné věci, čisté, bez děr. To hodně záleží na tom, co má člověk na sobě.

Rozhovor s respondentem 6

Řekni mi něco o tvé práci. Co děláš za práci a jaké máš pracovní podmínky?

Tak je to pro firmu prostor. A jsou to uklízení a zahradnické práce. Jestli to mám rozvíst víc, tak je to údržba zeleně v podstatě, to znamená sekání trávy, úprava chodníků, keřů, řezání stromů, prostě práce taková.

A máš nějakou pracovní smlouvu?

Mám jenom ústní dohodu. Důvod je asi myslim si jasnej, ale jako DPČ bych mohl podepsat, to znamená, že by mi šéf platil sociální a zdravotní pojištění.

Takže to ti teď nikdo neplatí?

Neplatí, já to taky neplatím, nebudu lhát. A dobrý jako dobrý.

A pomohl ti někdo získat tuhle práci?

Ne, nepomoch. Tu jsem získal přes sociální síť.

Sám sis to našel?

Přesně tak, zavolaal, přišel jsem tam a v podstatě hned mi řekl, že mě chce tam určitě minimálně na rok a jsem tam už skoro tři roky.

A co tvoje první pracovní zkušenosti, včetně brigád?

Moje pracovní příležitost byla po příchodu do Majáku vlastně. A to jsme s Lukášem, Lukáš mi pomáhal v té době. To byla nějak agentura. A dělal jsem ve skladu. V Praze.

A bylo těžké získat tu práci?

Nebylo. Celkem jednoduchý.

A další práce?

V podstatě to bylo jen skladník. Přes tuhle agenturu jsem si, jsem získal to, průkaz na ještěrku, na vysokozdvizný vozík, tak jsem se pohyboval jenom ve skladech. A samozřejmě všude na smlouvu, takže geniální a dobrý.

A měl jsi nějaké mezery mezi jednotlivými zaměstnáními?

To znamená?

Jestli si byl nezaměstnaný nebo jestli si šel z práce do práce.

Byl jsem chvíli nezaměstnaný, takže jsem to řešil brigádama většinou. Brigády, to byli většinou, cokoliv jsem vzal. Doplnění, nebo někde na chvíli do skladu, nebo hlídat.

A měl jsi i nějaké pracovní zkušenosti, když jsi byl v náhradní péči?

Jo, podstatě my jsme byli v děčáku, kde byli tvrdý, což je dobře. Dneska už to není, ale to není moje věc. Měli jsme tvrdého ředitele, takže moje první brigáda byla ve třinácti. Jsme jezdili každé pátek na víno, směr vína. Celoročně. Ten chlap byl prostě magor, celoročně mu to nějak vycházelo, že mu to prostě rostlo, nějaký geniální hnojivo měl, nebo nevím. Takže to. A od patnácti jsem už v podstatě mohl už papírově, takže pekárny, celý rok o víkendech jsem chodil do pekárny. A pak byl takovej grand, takže nás poslali v osmnácti už, nás poslali do Alberta a lital jsem všude, takže pokladna, sklad, doplnění.

Takže jste to měli povinně v dětském domově?

No bylo to jednoduchý, chceš si vydělat, tak máš příležitost, ale když si půjdeš něco koupit, my ti na to peníze nedáme, vydělej si na to. Ideální pro mě.

Takže taková motivace...

Přesně tak.

Takže ti pomáhali získat nějaké ty práce nebo si taky našel něco sám?

Tak ty pekárny to bylo, že nás sponzorovali, takže zároveň prostě se občas zeptali, jestli tam není někdo šikovnej, kdo má zájem si vydělat. Takže to bylo touhle cestou. A Albert to byla jakoby, jakoby v té době, ono to možná běží pořád, Nadace Terezy Maxový. Tak to bylo jakoby přes nějaký fond. A ona k nám jakoby přijela do děcáku. Prostě jsme si povídali, že je taková možnost makat v Albertech. A tak jsem řekl, že do toho půjdu. Ale samozřejmě byl pohovor klasicky.

A jestli bys mi teď řekl, jak si získával všechna zaměstnání? Jestli ti někdo pomáhal.

Tak na hlavní pracovní poměr jsem v podstatě pracoval přes rok, to mi pomohl Letní dům. S nimi spolupracuju pořád, teď tam pomáhám těm mladším. Takže Letní dům. A je to kontakt s Majákem a Letním domem. Takže i Maják, že mě na to připravili. Samozřejmě i dětský domov. No ale jako to největší, to že já jsem musel přijít na ten pohovor. Takže takhle bych to asi jako viděl.

A jaké máš nejlepší vzpomínky spojené s prací?

Tak tady u té firmy asi. Koncert Rammstein, Robbie Williams, Linkin park, to se nevidí jen tak.

To jen tak někdo nemá v práci. A nejhorší vzpomínky?

Nejhorší vzpomínky...byla a je a to je v podstatě všude, to já mám tak osobně, tady v té práci samozřejmě ne, tady jsem s klukama tři roky, ale do každého skladu, když jsem přišel, tak vypadám, jak vypadám, takže to. Takže to byla taková hnusná vzpomínka, jak se ke mně chovali ty první dny. Než vlastně přišli na to, že jsem normální.

A které zkušenosti z práce ovlivnili tvůj pracovní nebo osobní život?

Tak to jsou otázky...no...ovlivnili, nelze odpovědět. To fakt nevím.

Nevadí. A co ti pomohlo s tvým uplatněním na trhu práce? Pomohlo ti nějak tvoje vzdělání?

Tak to asi jo. I když je to zámečnick a instalatér. Takže ve skladu, když se podívali na životopis, tak na mě asi koukali, že jo. Ale potom když jsem si udělal ten kurz na ještěrku, tak ve skladě to bylo mnohem snazší. No a teď co dělám, to jsem se naučil za tu dobu.

A teď o vztazích s kolegy. Potkal jsi v práci lidi, kteří ti pomohli?

No, určitě. A hodně.

A třeba i nové přátele?

Jo.

A jaké jsou teď tvoje vztahy v práci?

Já si myslím, že odpověď bude normální. V pohodě.

A trávíš čas s kolegy i mimo práci?

Ne. To málokdy.

A měl jsi i nějaké jiné špatné zkušenosti se vztahy s kolegy, kromě těch, o kterých jsi už mluvil?

Tak jako jo.

A co dobrého ti dala práce pro tvůj život? Dala ti něco nového práce?

Nezdá se to, ale taky je to těžká odpověď. V podstatě, potřebuju platit účty, tak prostě pracovat budu.

A dala ti něco nového?

Jo, tak třeba možnost jen na dovolenou. Prostě vydělaný peníze. Jako odměna bylo a je dvakrát ročně hory, jednou moře a občas nějaký výlet.

A stalo se v práci něco, co si uškodilo? Co na tebe mělo negativní vliv?

To je takový divný odpovědět. Maximálně v tom skladu, že jsem ztratil práci svojí blbostí. Ale v podstatě toho nelituju, protože neumím si představit, že bych v tom skladě ještě teď dělat. Takže asi takhle.

A kdybys měl nějakému mladému člověku, co opouští náhradní péči, poradit, co by mu mohlo pomoci, aby se uplatnil v práci?

Tak já nevím, je to asi jako obecně jako že: chceš pracovat, pracuj, nechceš pracovat, tak nepracuj. Buď se budeš mít dobře, nebo se nebudeš mít dobře. To je tvoje svoboda. Buď chceš, nebo nechceš. Samozřejmě začátek budeš mít těžkej, ale takzvaně jaký si to uděláš, takový ro máš.